

Torsdagen den 6 maj

Kl. 14.00

*Om åtgärder mot
utsläpp av industri-
avfall i Nordsjön*

§ 1 Justerades protokollet för den 27 april.

§ 2 Om åtgärder mot utsläpp av industriavfall i Nordsjön

Herr utrikesministern NILSSON erhöll ordet för att besvara fru *Anérs* (fp) i kammarens protokoll för den 27 april intagna fråga, nr 208, till herr jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Fru Anér har frågat chefen för jordbruksdepartementet om vilka åtgärder som från svensk sida vidtagits eller kommer att vidtas i syfte att förhindra nu aktuell yrkesmässig dumping av industriavfall i Nordsjön från utländska fartyg. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Jag vill först hänvisa till kommunikén från det nordiska utrikesministerötet i Stockholm förra veckan. I denna sägs bl. a. följande:

”Med anledning av de oroande uppgifterna om tilltagande utsläpp av avfall i Nordsjön och angränsande havsterritorier ägnade ministrarna också uppmärksamhet åt frågan om dumping i havet av miljöfarliga ämnen. De nordiska länderna avser att inom kort själva införa förbud mot dumping på internationellt vatten av vissa icke nedbrytbara, giftiga substanser. Ministrarna beslöt, att de nordiska länderna gemensamt skulle rikta en hänvändelse till medlemmarna av den nordostatlantiska fiskerikonventionen för att erhålla deras anslutning till ett dylikt förbud och att inbjuda dessa länder till en konferens i Oslo den 28 september – 1 oktober för att söka kodifiera dessa förbud och i övrigt utvidga samarbetet på detta område.”

Beträffande den aktuella dumping av industriavfall som frågan närmast avser kan jag nämna, att Sverige kommer att verka för att den med det snaraste tas upp inom Internationella havsforskningsrådet.

Fru ANÉR (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för detta svar, som ju i viss mån verkligen låter hoppfullt. Att frågan ställts till jordbruksministern och besvarats av utrikesministern är en händelse som inte bara ser ut som en tanke utan är en tanke, ty det är ju så att våra miljövårdsfrågor håller på att bli, om de inte redan är, några av de allra viktigaste utrikespolitiska frågor som vi har.

Bakgrunden till denna fråga är som bekant att en engelsk lastbåt – det kommer snart att bli fler som redan är utrustade – skall sätta i gång och tippa 375 000 ton industriavfall årligen på en plats som ligger mellan 15 och 20 sjömil utanför engelska kusten. Båten har starka pumpar men låg transportkapacitet så den kan inte gå längre ut i Nordsjön utan att det

*Om åtgärder mot
utsläpp av industri-
avfall i Nordsjön*

blir oekonomiskt för ägaren. Strömmarna från platsen där den tippar går åt både norr och söder, så att en del av avfallet kommer att driva upp emot danska kusten.

Vad som händer nu är att sedan det bl. a. blivit förbjudet i Tyskland att tippa industriavfall i Rhen, så tippar man ut det i Nordsjön. Man driver alltså detta ofta mycket giftiga avfall framför sig. Sådan tippning har förekommit mera oregelbundet, men nu är den satt i system. Vad detta industriavfall innehåller finns ingen egentlig kontroll på.

Det engelska jordbruksministeriet har meddelat att det har ett frivilligt arrangemang med industrierna och ger dessa råd om hur de skall dumpa sådant här avfall. Särskilt giftigt avfall rekommenderar det att lägga i behållare som skall dumpas utanför kontinentalhyllan. Nu vet vi ju hur det har gått med behållarna med senapsgas utanför Bornholm sedan förra kriget. Det är tydligen meningen att även nästa generation skall lyckliggöras med sådana här överraskningar.

Det är mycket bra att vi fick höra om denna konferens i slutet på september. Men det kommer ju en i juni, som engelska regeringen utlovat, där den skall samtala med alla nordsjöländer om havsförorenningar. Jag skulle vilja ställa den frågan ytterligare till herr utrikesministern om Sverige kommer att vara representerat vid denna junikonferens i London och hur föredragningslistan ser ut, i den mån man vet någonting om det, och vilka åtgärder som Sverige eventuellt tänker föreslå där.

Herr utrikesministern NILSSON:

Herr talman! Som framgår av mitt svar på frågan följer svenska regeringen denna fråga med mycket stor uppmärksamhet. Vi kommer att låta oss representeras och vi kommer att vara aktiva på det sätt som bäst gagnar saken.

Fru ANÉR (fp):

Herr talman! Jag skulle bara vilja tillägga att hela problemet om havet och vad man får göra med det nu håller på att gå så långt att det över huvud taget inte går att upprätthålla föreställningen att havet har en frihet. Det brukar sägas att havet är mänsklighetens gemensamma arv, men det är inte så att vi ens gemensamt har rätt att göra vad som helst med dem. Det finns dessutom personer som säger, att om England och Irland går med i EEC, blir Nordsjön en insjö inom EEC, och då skulle det verkligen vara bra att ha internationella bestämmelser om vad som sker där, så att inte EEC bestämmer det på egen hand.

En speciell fråga som jag vill återkomma till kan exemplifieras med ett aktuellt fall, där tyska bolag fått tillstånd att tippa 400 000 ton årligen av 20-procentig svavelsyra utanför Holland. Tyskarnas kemister säger att detta är helt ofarligt, men såvitt man vet är det ingen annan som kontrollerar det. Vad som skulle behövas är att en eventuell blivande internationell konvention med regler om vad man får göra i Nordsjön åtföljs av någon form av forskarkontroll, så att en objektiv forskarinstans kan följa upp sådana här uppgifter och undersöka vad det verkligen blir av denna svavelsyra, vars verkningar naturligtvis kommer att sträcka sig mycket långt från tippningsplatsen.

En forskargrupp från Danmark och Norge skall enligt uppgift sändas ut för att kontrollera det vatten som den engelska båten skall tippa i. Man vill dels göra basmätningar i förväg, så att man har något att jämföra med, dels göra mätningar efteråt. Dessa forskare lär ha tagit kontakt med svenska forskare för att även få med dem, och de svenska forskarna har vänt sig till UD, eftersom samarbetet måste gå den vägen. Detta skedde för ungefär tre veckor sedan, och såvitt jag vet har det inte hänt något sedan dess.

Det skulle vara mycket intressant att få veta hur långt dessa kontakter har gått och om några svenska forskare via UD eller på annat sätt kommer att inkopplas på dessa studier i Nordsjön. Jag undrar slutligen vilka kanaler som över huvud taget finns upparbetade inom UD när det gäller sådana här miljövärdsfrågor, som dels är internationella, dels fordrar ganska brådskande ingrepp – det är ju inte sista gången vi kommer att möta sådana frågor.

Herr utrikesministern NILSSON:

Herr talman! Beträffande forskargruppen som skulle kontrollera den här speciella båtens verksamhet vill jag säga, att enligt de uppgifter vi nu har kommer inte vare sig danska, norska eller svenska forskare att kunna delta i det arbetet.

Men detta är ju något som man måste förbereda och planera på längre sikt. För att ta ett enda exempel kan jag nämna, att Förenta staterna 1968 släppte ut 47 miljoner ton avfall i havet, och mot den bakgrunden förstår man storleken av de frågor det rör sig om.

Vad den svenska regeringen beträffar har vi aktualiserat frågan inför den miljövärdskonferens som skall äga rum 1972, varvid vi har tagit upp frågan om dumpingsförbud av världsomspännande vidd, vilket otvivelaktigt är både nödvändigt och önskvärt. Därför kan jag inte säga att detta är en fråga som skall lösas inom loppet av några månader och inte heller ta upp en diskussion med fru Anér om vad som skulle göras exempelvis beträffande de tyska kemister som eventuellt har en annan uppfattning än svenska kemister om vad som har släppts ut i de tyska floderna eller i Nordsjön. Det här är ett betydligt mera omfattande och intrikat problem, som man måste lösa på längre sikt, och därvid kommer den svenska regeringen verkligen att vara aktiv.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Ang. bestridandet av doktoranders kostnader för deltagande i vissa kurser

Herr statsrådet MOBERG erhöll ordet för att besvara herr *Richardsons* (fp) i kammarens protokoll för den 30 april intagna fråga, nr 214, till herr utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Richardson har frågat chefen för utbildningsdepartementet om han är beredd att vidtaga sådana åtgärder att universitetens och högskolornas medel ”Särskilda åtgärder för forskarutbildning

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om åtgärder för
att förebygga att
sjunkna fartyg vållar
oljeskador*

m. m." får användas att bestrida kostnader för doktoranders deltagande i kurser i extern regi och sålunda möjliggöra, att medlen kan utnyttjas optimalt. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Frågan om disposition av medlen under anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning hänger nära samman med frågan om formerna för tilldelning av resurser för forskarutbildning. Som framgår av årets statsverksproposition avser universitetskanslersämbetet att lägga fram förslag till nya regler för resurstilldelning för forskarutbildning i anslutning till sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1972/73. I avvaktan härpå är jag inte beredd att nu förorda en ändrad användning av medlen till särskilda åtgärder för forskarutbildning.

Jag vill erinra om att riksdagen helt nyligen behandlade frågan om anslag till detta ändamål för nästa budgetår utan att förslag därvid väcktes om ändrad användning av medlen.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Moberg för svaret på min fråga.

Anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning har visat sig vara av stort värde dels genom att de faktiska resurserna för handledning förstärkts, dels genom att det gjort det möjligt att smidigt och snabbt sätta in åtgärder där de bäst behövs. Att erfarenheterna alltså har varit mycket goda vill jag gärna betyga.

Man skulle emellertid kunna få ut ännu mera av de begränsade resurserna, om de kunde disponeras något friare. Det föreligger åtminstone inom vissa utbildningssektorer behov av att låta doktorander delta i kurser och konferenser som anordnas av annan myndighet än universitet eller högskola. Vissa kurser fyller faktiskt i viss mån samma funktion som lärares forskarhandledning. Eftersom det kan vara svårt att finansiera deltagandet i sådana kurser, skulle det vara värdefullt om åtminstone kursavgifterna kunde täckas med medel ur det här anslaget, självfallet när en kurs bedöms vara av betydelse för just forskarutbildningen och medel inte kan erhållas på annat sätt.

Statsrådet Moberg hänvisar i sitt svar till att UKÄ kommer att lägga fram förslag till nya regler för resurstilldelning till forskarutbildning. Jag vill mot den bakgrunden bara uttrycka förhoppningen att en friare resurstilldelning då kan bli möjlig, i linje med vad jag här har anfört.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om åtgärder för att förebygga att sjunkna fartyg vållar oljeskador

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara fru Söders (c) i kammarens protokoll för den 27 april intagna fråga, nr 209, till herr jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Fru Söder har frågat jordbruksministern, om han ämnar vidta åtgärder för att förebygga att sjunkna fartyg genom sönderrostning

försakar oljeskador. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Samhället kan för närvarande vidta åtgärder mot sjunkna fartyg med stöd av bl. a. en kungörelse 1951 om undanröjande av för sjöfarten eller fisket hinderliga vrak m. m. och 1958 års länsstyrelseinstruktion.

Enligt kungörelsen får sjöfartsverket undanröja fartyg eller annat större föremål som har sjunkit i allmän farled och utgör hinder eller fara för sjöfarten eller som har sjunkit inom vattenområde där fiske får bedrivas utan stöd av enskild fiskerätt om det är till väsentligt förfång för fiske av betydelse.

Med stöd av sin befogenhet enligt länsstyrelseinstruktionen kan länsstyrelse i vissa fall ingripa när övergivet fartyg utgör fara för allmän säkerhet t. ex. på grund av att olja rinner ut.

I december 1970 tillkallade jag en sakkunnig med uppdrag att utreda frågan om åtgärder mot övergivna fartyg. I direktiven för utredningen framhålls att ett förlist fartyg, som har olja eller annat farligt ämne ombord, kan innebära stor fara för miljöförstöring i och kring det vattenområde där fartyget befinner sig och att faran kan vara stor oavsett om fartyget ligger inom eller utom allmän farled eller fiskeområde. Förutom genom kollision kan sålunda utsläpp förr eller senare ske genom skador som åsamkats fartyget vid förlisningen, genom korrosion etc. Den sakkunnige överväger bl. a. olika statliga och kommunala myndigheters befogenheter och skyldigheter i fråga om undanröjande av övergivna fartyg. Därvid skall beaktas det arbete som pågår inom mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) i syfte att få till stånd en konvention om åtgärder mot fartygsvrak på öppna havet och vidare den internationella konventionen om rätt att ingripa mot oljeskador vid fartygshaverier på öppna havet.

Fru SÖDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr kommunikationsministern för svaret. Det kan i och för sig vara positivt, men det konkreta fall som jag här har att redovisa gör att min optimism är något mindre än vad svaret skulle kunna ge en ledning till.

Ute vid Sandhamn ligger sedan 1962 ett fartyg som är delat i två hälfter. Det har av försäkringsbolaget försålts till ett skrotbolag. Detta har försökt att med olika åtgärder få upp fartyget men har enligt de uppgifter jag har fått blivit hindrat av tullen att spränga det för att kunna ta upp de olika delarna, emedan man var rädd för oljeskador. Man hade inte resurser att ta vara på den olja som då skulle frigöras.

Om vraket ligger kvar blir det ändå till sist oljeskador när tankarna rostas sönder. Vi vet att på land rostar tankar sönder efter 10–20 år, och ligger de i vatten går det ännu snabbare.

Man undrar nu vad länsstyrelsen gjort under denna tid, när man i alla fall varit underkunnig om vad som försiggick där ute. Statsrådet säger att det i länsstyrelseinstruktionen heter att länsstyrelsen skall ingripa i sådana fall. Man kan också ställa frågan: Har länsstyrelsen blivit underrättad? Eftersom tullen är underrättad borde också länsstyrelsen ha haft kunskap om detta och ingripit på olika sätt.

Jag skulle också vilja fråga: När kan man förvänta sig att sakkunnigut-

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om åtgärder för
att förebygga att
sjunkna fartyg vållar
oljeskador*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om åtgärder för
att förebygga att
sjunkna fartyg vållar
oljeskador*

redningen blir färdig så att man slutgiltigt får klarlagt vilka instanser som är skyldiga att tillse att sådana här läckage med åtföljande biverkningar undviks? Det enklaste vore väl, eftersom detta fartyg ligger på endast 15–20 meters djup, att man pumpade upp oljan under omständigheter som är betryggande så att skador inte uppstår i den omgivande skärgården.

Frågan är framför allt: När blir kompetensområdena på dessa områden klart utredda? Och hur har man tänkt sig att ansvaret skall fördelas på olika instanser? Som det nu är är ju miljöskyddslagstiftningen utformad på ett sådant sätt att det är mest den fasta egendomen och den förstöring som kan uppkomma genom föroreningar och störningar därifrån som behandlas i lagstiftningen. Men just i sådana här fall finns det inte några klara direktiv om vem som har ansvaret.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Fru Söder tar upp ett speciellt fall rörande ett fartygsvrak utanför Sandhamn vilket legat där sedan av början 1960-talet. Jag skall med några ord beröra det fallet.

Detta fartygsvrak ligger så att det inte hindrar sjöfarten. Inte heller är fartyget genom sitt läge till förfång för fisket. Åtgärder mot fartyget från samhällets sida föranleds därför enbart av hänsyn till att vattnet inte skall förorenas av den olja som finns ombord på fartygsvraket, Gudrun.

Fartyget sjönk utanför Sandhamn i februari 1963, om jag är riktigt underrättad. Detta område står under ständig uppsikt av bl. a. lotsarna i Sandhamn. Mindre oljeutsläpp från fartyget som upptäckts har kunnat bekämpas snabbt och effektivt. Givetvis är det angeläget att man mer effektivt kommer till rätta med detta enskilda problem. Olika åtgärder har alltså övervägts av länsstyrelsen i Stockholms län, sjöfartsverket, tullverkets kustbevakning, bärgningsfirmor, oljedistributionsfirmor och fartygets ägare. Övervägandena har bl. a. byggt på uppgifter från en dykarundersökning.

Bärgning på vanligt sätt har beräknats bli så dyr att man försökt finna andra lämpliga vägar. Ägarens åtgärder för att spränga fartyget avbröts i höstas på grund av faran för att ett eventuellt oljeutsläpp inte skulle kunna bemästras med hänsyn till de korta dagarna och de hastiga vindökningar och vindkast som förekommer under hösten. Jag kan tillägga att ytterligare undersökning av vraket avses komma till stånd under denna månad för att man skall få en bättre bild av om sprängning är lämplig eller vilket annat tillvägagångssätt som bör väljas med hänsyn till bl. a. oljan.

Jag kan naturligtvis inte ange när den av mig tillsatte sakkunnige, som skall se över frågorna, blir färdig – det här är ett ganska invecklat komplex – men jag hoppas att det inte skall ta längre tid än att vi tämligen snart skall kunna ta upp till diskussion de olika lagförslag som han kommer att presentera. Jag har mig bekant att han redan, trots den korta tid han har arbetat, håller på att bearbeta åtminstone två lagförslag för att kunna presentera ett fullvärdigt material.

Låt mig också till slut säga att det finns ju redan i dag en fastlagd skyldighet för tullverket att ta ansvaret för sådana här fartyg etc till havs.

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om åtgärder för
att förebygga att
sjunkna fartyg vållar
oljeskador*

Fru SÖDER (c):

Herr talman! Jag är tacksam för de besked som jag fått av kommunikationsministern när det gäller detta speciella fartyg. Man kan väl ändå fråga sig varför ingen åtgärd har vidtagits under alla dessa år. Jag är ingen expert, men man borde väl ha kunnat pumpa upp oljan. Efter vad jag har hört av lotsar därute hade det varit en naturlig åtgärd. Eftersom man nu ämnar vidta åtgärder under den närmaste tiden får vi hoppas att detta inte skall bli något katastroffall.

Det är inte så enkelt som kommunikationsministern sade att detta fartyg inte hindrar sjöfarten eller fisket – det är enbart med hänsyn till vattnet som man skulle bärga oljan. Det är väldigt viktigt hur vattnet sköts i våra skärgårdar, så det är fel att använda ordet "enbart" om vattnet. Vi måste på alla sätt förebygga oljeläckage, och det är just risken för läckage som varit så uppenbar i detta fall.

Jag vet att det finns flera sådana här fall som jag hade kunnat åberopa, men man tar ju det exempel som ligger närmast till när man vill uppmärksamma en fråga för att i någon mån påskynda det arbete som är på gång för att få ett bättre sakernas tillstånd. Det är alltså med glädje som jag hälsar det aviserade lagförslaget.

Då man häromdagen läste vad som hände i operation "Othello" fick man det intrycket att tullverkets befogenheter är begränsade beroende på de ekonomiska förhållandena och att verket gick ut med räddningsaktioner som det sedan hade väldigt svårt att kunna ersätta de berörda parterna för. Jag stöder mig här på tidningsuppgifter, och jag förmodar att de är riktiga. Är de inte det hoppas jag att de blir vederlagda. Jag tycker dock att det är ett allvarligt memento när ansvaret för dessa frågor nu läggs på tullverket.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Det är inte någon nonchalans mot oljeskador från min eller regeringens sida när jag konstaterar att beträffande detta fartyg har vi att ta hänsyn enbart till oljerisken. Vad jag menade med det var att samhället för närvarande kan vidta åtgärder mot sjunkna fartyg med stöd av nu befintliga kungörelser om undanröjande av för sjöfarten eller fisket besvärande vrak. Vi kan alltså inte med stöd av nuvarande kungörelser göra någonting, om det inte är fråga om hinder för sjöfarten eller fisket. Vad vi nu skall skaffa oss genom den sakkunnige som arbetar är just det som fru Söder talar om och som vi diskuterar, nämligen vidgade befogenheter i alla de fall som kan uppstå, inklusive oljeskadorna.

Det är sanningen bakom konstaterandet att vi inte med stöd av nuvarande kungörelser kan ingripa just i det här specifika fallet. Vi behöver alltså komplettera vår lagstiftning. Sedan har tullverket, som jag sade i min förra replik, en skyldighet redan i dag när det gäller oljebekämpning.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
6 maj 1971

Ang. beslutad försöksverksamhet med språkträning för invandrabarn i förskoleåldern

§ 5 Ang. beslutad försöksverksamhet med språkträning för invandrabarn i förskoleåldern

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara fru Sundbergs (m) i kammarens protokoll för den 30 april intagna fråga, nr 213, och anförde:

Herr talman! Fru Sundberg har frågat mig, när redovisning kan väntas för den av riksdagen beslutade försöksverksamheten med språkträning för invandrabarn i förskoleåldern.

Skolöverstyrelsen bedriver för närvarande försöksverksamhet med språkträning i förskolan sedan vårterminen 1970, bl. a. i Olofström. Verksamheten avses fortsätta under nästa läsår. En redovisning av erfarenheterna under det första året har lämnats, och jag utgår ifrån att man efter nästa läsårs verksamhet kommer att göra en mer samlad redogörelse.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret och i det sammanhanget säga att det var när jag såg redogörelsen från verksamheten i Olofström som jag fick idén att ställa min fråga.

1968 behandlade riksdagen proposition nr 67, som gällde undervisning av bl. a. invandrabarn. Departementschefen, nuvarande statsministern, lade där fram ett förslag som lyder exakt på det här sättet: "Flera språkforskare har framfört den uppfattningen att ett barn bör få sin första läsundervisning på det språk som barnet behärskar bäst. Detta bör närmare prövas genom försöksverksamhet, varigenom man även bör utröna hur läsundervisningen på minoritetsspråk bäst anordnas för barn i förskoleåldern och grundskoleåldern."

Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 129 inget att erinra mot vad departementschefen anförde, och en skrivelse utgick också till SÖ den 25 juli samma år, där man uppdrog åt skolöverstyrelsen att anordna försöksverksamhet med läsundervisning på minoritetsspråk för barn i förskoleåldern.

Jag vill då ställa frågan: Har sådan försöksverksamhet som föreslogs av utredningen och av departementschefen och beslutades av riksdagen kommit till stånd? Det är ju så att ett barn i förskoleåldern har inget färdigt språk, inte ens om barnet är enspråkigt. Vad som låg bakom det här förslaget var dels att man måste ge barnet möjlighet att utveckla sitt eget språk, dels att man ansåg sig ha vetenskapliga bevis för att ett barn måste lära sig läsa på det språk med vars hjälp barnet lättast bildar sina begrepp och formulerar sina tankar.

För mig är det något förvånande att utbildningsministern i det svar han här lämnar inte berör det beslut som riksdagen fattade 1968. Det är utomordentligt med den försöksverksamhet som bedrivs i Olofström och att barnen – vilket riksdagen också då beslutade – skall ha möjlighet att gå i förskola tillsammans med svenska barn för att på det sättet inlära grunderna av vårt språk. Men det väsentliga här är ju försöksverksamheten med att lära dessa barn läsa på det språk som för dem är mest

naturligt.

Jag hoppas att utbildningsministern kan göra något förtydligande om i vad mån den av riksdagen beslutade försöksverksamheten med språkträning och läsinläring för barn i förskoleåldern har kommit till stånd eller kommer att göra det.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Det är ett delvis ganska komplicerat område som vi nu diskuterar av den anledningen att skolmyndigheterna ju har ansvaret för undervisningen, i princip från sju års ålder. För barn som är skolmogna tidigare kan vi gå ner i åldrarna. Men verksamheten i övrigt, som bedrivs i stor skala, ligger inom den s. k. förskoleverksamheten med socialstyrelsen som verk och i allmänhet andra nämnder än skolstyrelsen som ansvariga. Det gör att det inte är så särskilt lätt för närvarande att inom ramen för fastställda statsbidrag m. m. bedriva den verksamhet vi här diskuterar. Jag vill nämna detta som ett första problem.

Därför ser jag också på den här punkten barnstugeutredningens arbete som viktigt. Jag vet att man inom barnstugeutredningen har initierat ett forskningsprojekt för integration av invandrarbarn i förskolegrupper. Detta projekt leds av professor Johannesson vid Pedagogiska institutionen i Lund. Såvitt jag vet är avsikten att det skall vara båda formerna av språkträning, både på minoritetsspråk och på svenska. Det är kanske det för närvarande intressantaste och värdefullaste projektet som pågår av det slag – med minoritetsspråk – som riksdagen efterlyste.

Ett annat problem, förutom detta mera allmänna, är svårigheten att få lärare i dessa minoritetsspråk. I en del av ämnena går det lättare, i andra är det utomordentligt svårt. Skolöverstyrelsen har för sin del pekat på den svårigheten.

Om man emellertid sammanfattar vad som nu pågår – i barnstugeutredningens regi och i skolöverstyrelsens regi, en del initiativ som man lokalt har tagit ut på fältet plus – ett alldeles färskt exempel – ett utredningsarbete som enligt vad jag har erfarit pågår inom socialstyrelsen med sikte också på att bedriva olika former av försöksverksamhet med invandrarbarn, så tror jag mig våga påstå att det nu äntligen börjar ske något på detta viktiga område. Vi har i utbildningsdepartementet haft överläggningar med föräldraorganisationer för invandrare det senaste halvåret, där detta behov, som vi i dag diskuterar, starkt har understrukits. Från departementets sida kommer vi efter måttet av resurser och förmåga att ställa oss positiva till denna fortsatta försöksverksamhet.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar för dessa ytterligare upplysningar. Men jag tycker kanske att det är något konstigt. Riksdagen har fattat ett beslut enligt en proposition där departementschefen säger att skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att anordna försöksverksamhet, till vilken statsbidrag bör utgå enligt samma grunder som till annan undervisning inom det allmänna skolväsendet. Efter vad jag förstätt av vad utbildningsministern här anförde har sådan försöksverksamhet inte kommit till stånd trots att riksdagen därom beslutade, medan däremot en såvitt jag förstår likvärdig

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

Ang. beslutad försöksverksamhet med språkträning för invandrarbarn i förskoleåldern

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om ersättning från
försäkringskassa vid
behandling hos chiro-
praktor*

försöksverksamhet skall igångsättas i samband med barnstugeutredningens arbete.

Att socialstyrelsen är huvudman för förskoleväsendet borde man givetvis ha känt till redan när propositionen skrevs. Men faktum är att vi runt om i vårt land har åtskilliga förskolor, även i kommuner med stark invandring, där den lokala skolstyrelsen är huvudman för verksamheten, och det hade varit möjligt att genomföra en sådan här försöksverksamhet i sådana fall.

Samtidigt vill jag säga om den försöksverksamhet som nu tydligt skall bedrivas i samband med barnstugeutredningens arbete, att det är glädjande att man äntligen — låt vara enligt min uppfattning för sent — tar upp denna fråga och kommer fram till resultat. I dag är ungefär fem procent av våra förskolebarn utländska medborgare. Det är en mycket stor del, och det är en andel som kommer att påverka undervisningen också i grundskolan inte minst för de svenska barnen. Med en god förträning kommer undervisningsförhållandena i de blandade klasserna i grundskolan att i hög grad underlättas.

Jag vill ännu en gång tacka, och jag fick ju svar på min fråga — nämligen att försöksverksamheten nu kommer till stånd, dock i en annan form än vad ursprungligen meningen var.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Jag kan också uttrycka den uppfattningen att det hade varit önskvärt om denna verksamhet för invandrarbarnens del hade kommit i gång tidigare. Det är väl så att vi allmänt på olika samhällsområden har överrumplats något av den väldigt kraftiga invandringen, inte minst under senare år.

Men jag vill också i det sammanhanget understryka att när fackföreningsrörelsen som väl den första gruppen slog larm om riskerna för en icke planerad invandring, så var kommentarerna i början rätt kritiska, och den fackliga rörelsens inställning betecknades som nationell inkräkthet. Det är emellertid nu viktigt att vi gemensamt hjälps åt att klara de problem som kan uppstå, och jag tycker att det är mycket fördelaktigt att en stor enighet kan råda på denna punkt.

Till mitt förra svar i sak vill jag bara tillägga att ytterligare en positiv faktor har tillkommit i grundskolan genom att vi där enligt den nya läroplanen har två veckotimmar i varje årskurs som kan användas för minoritetsspråk. Det är inget argument för att man inte skulle starta också tidigare, men det blir en värdefull komplettering till en sådan verksamhet i förskoleåldrarna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om ersättning från försäkringskassa vid behandling hos chiropraktor

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr Jonassons (c) den 18 mars framställda interpellation, nr 83, och anförde:

Herr talman! Herr Jonasson har frågat mig om jag är beredd att vidta

sådana åtgärder att ersättning från försäkringskassa kan utgå vid behandling hos utbildad chiropraktor.

Vid sidan om de grundläggande sjukvårdsförmånerna enligt lagen om allmän försäkring, alltså ersättning för läkarvård, viss tandläkarvård och sjukhusvård, utgår enligt bestämmelse utfärdade av Kungl. Maj:t ersättning för utgifter för konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, viss annan fysikalisk terapi och foniatrisk behandling. Behandling som utförs av chiropraktor ingår inte bland de sjukvårdande behandlingar för vilka behandlingskostnaden är ersättningsgill enligt dessa bestämmelser.

1961 års sjukförsäkringsutredning har i sitt slutbetänkande (SOU 1970:56), Ersättning vid vissa sjukvårdande behandlingar och sjukresor, bl. a. föreslagit en omläggning av ersättningssystemet för de s. k. sjukvårdande behandlingarna.

Sjukförsäkringsutredningens förslag innebär att man efter mönster av den s. k. sjukronorsreformen på läkarvårdsersättningens område skall gå ifrån den nuvarande metoden att lämna försäkrad återbäring för behandlingskostnaden och i stället införa ett system med direktdebitering av försäkringskassan. Någon särskild patientavgift föreslås inte utan avsikten är att den nuvarande sjukronorsavgiften för läkarvård skall berättiga till remiss för kostnadsfri sjukvårdande behandling. Däremot anser utredningen att sjukförsäkringen skall bidra med en särskild försäkringsandel i kostnaden för sådan sjukvårdande behandling. Denna försäkringsandel avses bli fastställd efter överläggningar mellan staten och de kommunala sjukvårdshuvudmännen.

Frågan om utvidgning av sjukförsäkringens ersättningsåtagande till nya behandlingsformer kommer med det föreslagna systemet i ett nytt läge. Utredningen framhåller att sjukvårdshuvudmännen har ansvaret för att erforderlig personal finns anställd eller på annat sätt är knuten till vårdorganisationen för att god sjukvård skall kunna meddelas. Prövningen av frågan om viss grupp av vårdgivare – utredningen nämner här som exempel chiropraktorer – skall knytas till huvudmannens vårdorganisation bör enligt vad utredningen också framhåller ske i samråd med socialstyrelsen.

Ett genomförande av utredningens förslag förutsätter bl. a. överläggningar med sjukvårdshuvudmännen. Det har inte varit möjligt att ännu ta ställning till förslaget.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min interpellation, och jag tycker att svaret är till stora delar positivt.

Socialvården och sjukvården ligger på hög nivå i vårt land, om man ser det i stort. Det finns alltså ingen anledning till klagomål. Denna höga nivå på socialvården har kanske ibland förorsakat visst missbruk, vilket naturligtvis inte är bra, men det är en sak som jag här inte skall gå in på.

Men även om sjukvårdsnivån är hög finns det ändå många människor här i landet, som trots långvarig behandling av olika läkare och experter inte har blivit botade. I sin förtvivlan – i många fall kanske också efter rekommendation av läkare – har de slutligen uppsökt en chiropraktor. Men för att konsultera en utbildad chiropraktor har patienterna ofta fått

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om ersättning från
försäkringskassa vid
behandling hos chiro-
praktor*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Om ersättning från
försäkringskassa vid
behandling hos chiro-
praktor*

företa långa och dyra resor, och det har medfört stora kostnader dels för resorna, dels för uppehållet under behandlingstiden, dels ock för själva behandlingen.

Enligt uppgift finns det 16 väl utbildade chiropraktorer här i landet, och de har i regel sina mottagningar i storstadscentra. Patienternas resor till en sådan chiropraktor blir därför i många fall långa. Ofta har dessa patienter också dålig ekonomi på grund av långvarig sjukdom. Kanske har de också haft dåliga inkomster på grund av sjukdomen. Deras ekonomiska läge är med andra ord ganska prekärt. Och när de sedan inte får någon ersättning vare sig för behandling, resor eller uppehälle, så blir deras situation mycket svår.

Många betraktar väl chiropraktorverksamheten med en viss skepsis, men det finns också många bevis på att behandling av chiropraktor har botat sjuka människor. Patienterna har ofta blivit friska; i andra fall har de fått sina smärtor lindrade. Chiropraktorerna synes därför ha en uppgift att fylla. Det kommer man nog inte ifrån. Och då tycker jag att patienterna också borde kunna få ersättning från sjukkassan. Så har emellertid inte kunnat ske hittills.

Av socialministerns svar framgår att 1961 års sjukförsäkringsutredning nu har föreslagit att ersättning skall kunna utgå för viss s. k. sjukvårdande behandling – om förslaget upphöjs till lag, och förutsatt att överenskomelse kan träffas med sjukvårdens huvudmän. Det är naturligtvis en förbättring och en nyhet som hälsas med tillfredsställelse. Enligt förslaget skall besök hos utbildade chiropraktorer, om dessa förs in under läkarvårdsorganisationen, kunna jämföras med andra läkarbesök. Det tror jag är ett steg i rätt riktning.

Till sist vill jag bara ställa en kort följdfråga till socialministern: När kan detta förslag läggas på riksdagens bord, och när kan man i så fall räkna med att de människor det här gäller får möjligheter att komma i åtnjutande av viss ersättning efter det system som socialministern har angivit?

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Som jag nämnde i mitt interpellationssvar har sjukförsäkringsutredningen gjort en översyn av den allmänna sjukvårdsförsäkringens förmåner, bl. a. när det gäller ersättning för de s. k. sjukvårdande behandlingarna. Det är en lång rad olika behandlingsformer som där kan komma i fråga, exempelvis behandling av arbetsterapeuter, bandagister, hörselvårdsassistenter, logopeder och logopedassistenter, ortopeder och psykologer men även den behandling som ges av chiropraktorer, som herr Jonasson här har aktualiserat. Det gäller alltså ett mycket stort fält.

Utredningens betänkande kom på hösten 1970 och har därefter remissbehandlats. I betänkandet skisseras en mycket genomgripande förändring av det nuvarande ersättningssystemet, såsom jag tidigare påpekade i mitt svar. Men jag vill understryka att det här är fråga om en skiss. Den närmare utformningen av det nya systemet förutsätter, som jag också har sagt, bl. a. överläggningar mellan staten och sjukvårdshuvudmännen. Utredningens förslag berör också flera komplicerade problem, och man kan gott säga att det griper djupt in i de

sjukvårdsorganisatoriska frågorna. Därför har det inte varit möjligt att ta ställning till förslaget ännu. Men självfallet kommer den tidpunkt då vi får tillfälle att göra det, även om jag inte här i dag exakt kan ange denna.

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

---

*Bostadsrättslag,
m. m.*

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Jag vill tillåta mig en kort marginalanteckning.

Den enda möjlighet en riksdagsman har att snabbt ta initiativ i aktuella ärenden är som bekant via enkla frågor. Jag avlämnade i fredags en sådan fråga i vanlig ordning och inom fastställd tid. Frågan gällde förhållanden som bl. a. berördes av ett viktigt beslut som fattades i fredagens konselj. Svaret skulle ha förelegat i dag. Utan att jag underrättats har svaret uppskjutits av inrikesministern. Jag vill till protokollet anteckna min skarpa protest mot denna behandling och denna ohöjda politiska manöver.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 111 till inrikesutskottet.

§ 8 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 116.

§ 9 **Bostadsrättslag, m. m.** (forts.)

Fortsattes överläggningen angående lagutskottets betänkande nr 9.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Vi skall fortsätta en debatt som började i går kväll med en ganska egendomlig debattordning förresten; reservanternas ramlade in litet huller om buller med utskottets talesman. Det vore bättre att ha kutymen att reservanternas börjar debatten och utskottets talesman kommer därefter.

Jag är med på fyra reservationer i detta betänkande, och när det gäller två av dem – nr 1 och nr 5 – skall jag nöja mig med att instämma i vad herr Söderström i går sade. Jag biträder de uppfattningar han gav uttryck åt. När det gäller reservationerna 2 och 6 skall jag i all korthet säga några ord.

I reservationen 2 har herr Israelsson och jag enats om att försöka få det dithän att samhället sätter stopp för de metoder som finns att tjäna grova pengar på bostadsbristen. Vi tycker att det är osedvanligt otillbörligt att tjäna pengar på andras nödsituation, och det har ju samhället alltid också ansett. Varför man nu skulle ge upp motståndet mot sådana metoder tycker jag är svårt att förstå.

Herr Wiklund i Stockholm sade i går i detta sammanhang att det är svårt att kontrollera att en sådan här lag efterlevs. Visst är det det. Men det är förhållandet med mycket av den lagstiftning som vi beslutar om. Det finns kryphål i det allra mesta, och det kan ju inte vara en anledning för samhället att inte försöka rätta till de missförhållanden som existerar. Herr Wiklund ansåg att vi borde avvakta utvecklingen på detta område. Det har vi redan i viss mån gjort, och utvecklingen har ju varit ganska

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

illavarslande. Både i motionen på denna punkt och i propositionen finns siffror som visar att det fortfarande görs feta vinster på grund av bristsituationen på bostadsmarknaden. Det är dess värre inte heller särskilt sannolikt att det skall bli någon självsanering på detta område. Det kommer alltid att finnas människor som är villiga och ivriga att utnyttja andras nödsituation för att tjäna pengar. Vi tycker att det då är samhällets skyldighet att söka stävja detta i den utsträckning det är möjligt.

Anmärkningsvärt i sammanhanget är att vi för närvarande har ett allmänt prisstopp, och regeringen skall ju utverka fullmakt för att kunna förlänga detta. Man får alltså inte ta överpris för en limpa bröd, men man kan tjäna 100 000 kronor på en bostad. Det är ett orimligt förhållande.

Än mer otillfredsställande är att dessa vinster i största utsträckning är skattefria. En vinst på 100 000 – sådana förekommer – kan alltså sägas vara värd 200 000. Det vore rimligt att dessa vinster åtminstone betraktades som beskattningsbara inkomster.

Reservationen 6 är mer speciell – den gäller utmätning av bostadsrätt. Jag har motionerat om att bostadsrätten alltid skall vara utmätningsfri. Enligt propositionen skall bostadsrätten i vissa fall vara utmätningsfri, i andra fall inte. Det ligger väl en förnuftig tanke bakom det, men jag tror att detta kommer att leda till en rättsolikhet i tillämpningen inom olika utmätningsmannadistrikt. ”Rättsolikhet är rättssäkerhetens fiende” har jag skrivit i motionen, och jag vidhåller det. Med den utformning denna lagbestämmelse fått tror jag att den blir rätt svår att tillämpa i praktiken, och det är en av anledningarna till att jag anser att bostadsrätten bör göras generellt utmätningsfri.

Dessutom ligger det en sund tanke bakom – att man inte skall beröva människor rätten att bo. Det är en fundamental rätt som vi borde slå vakt om.

En annan synpunkt är, herr talman, följande. Det förekommer inom detta gebit att människor skaffar sig en skuld hos en god vän, och det skrivs en revers. Skulden betalas inte och låntagaren får ett betalningsföreläggande men betalar ändå inte skulden. I fullt samförstånd överlämnas betalningsföreläggandet till en utmätningsman, och bostadsrätten anvisas till utmätning. Bostadsrätten försäljs sedan på exekutiv auktion till betydande överpris – 40 000 eller 50 000 kronor. Det finns många exempel på det. Det kan inte vara riktigt att myndigheterna skall spela med i sådana spexartade föreställningar.

Om bostadsrätten gjordes utmätningsfri vann man två fördelar: dels – och det har departementschefen också varit angelägen om – att människor inte berövas rätten att bo, dels att man kommer ifrån dessa avarter med fingerade skulder och försäljningar på exekutiv auktion.

Jag yrkar alltså bifall även till reservationen 6.

Herr WIKLUND i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan nog hålla med herr Sjöholm om det han sade beträffande debattordningen. Det var emellertid litet komplicerat i detta fall, eftersom jag inte bara är utskottets talesman utan dessutom reservant. Men om det anses att vi strikt bör följa den debattordning som

herr Sjöholm tycktes uttala sig för, får vi väl se vad vi kan göra åt det — jag skall i varje fall göra vad jag kan för att vi skall kunna åstadkomma den mest ändamålsenliga ordningen.

Som kommentar till vad herr Sjöholm sade om priskontrollen vill jag bara säga, att så länge vi inte har tydligare negativa erfarenheter av en prisbildning utan kontrollag anser jag att departementschefens ståndpunkt är rimlig, nämligen att vi inte skall ge oss på en förnyad kontrollagstiftning. Den ståndpunkten innebär, efter vad man kan läsa i propositionen, att vi inte *nu* bör återinföra någon slags priskontroll. Ställningstagandet är alltså klart villkorligt. Om någon mer markant höjning av prisläget inträffar, bör frågan tas upp till förnyat övervägande, säger departementschefen.

Jag håller givetvis med herr Sjöholm om att det finns exempel på överpriser vid överlåtelse av speciellt attraktiva lägenheter i storstadsområdena. Men de på bostadsrättsområdet dominerande organisationernas erfarenheter — jag tänker på HSB:s och Riksbyggens erfarenheter som finns redovisade på s. 47 i betänkandet — pekar inte på att marknaden totalt sett karakteriseras av avvikelser i stor omfattning från deras prisrekommendationer eller en ökning av överlåtelseerna tydande på en ökad spekulationsverksamhet på detta område.

Som jag redan i går påpekade kan också bostadsrättsföreningarna i sina stadgar inskriva de grunder som skall tillämpas för prissättningen vid överlåtelse av bostadslägenheter. Åtminstone bör man i ökad omfattning pröva denna utväg för att motverka överpriser.

Herr SVEDBERG (s):

Herr talman! Lagutskottets ordförande gav under gårdagens debatt en redogörelse för detta förslag till ny bostadsrättslag och även för utskottets ställningstagande. Jag har inte något annat yrkande än det som herr ordföranden framställde, dock med undantag för den reservation som han nu nämnde, nämligen reservationen 5, där alltså herr Wiklund i Stockholm själv är reservant.

Reservationen gäller frågan om rätt för bostadsrättshavare att av styrelsen erhålla vissa uppgifter. Här vill reservanterna att i lagtexten klart skall sägas ut att bostadsrättshavare skall kunna få dessa uppgifter. Det är i enlighet med bostadsrättskommitténs förslag. Utskottet tycker dock att situationen har förändrats i och med att delägarna nu får två ledamöter med i styrelsen redan från början. Därmed får föreningsmedlemmarna en insyn, och det är väl då inte angeläget att direkt i lagtexten ange vad upplysningarna skall gälla.

Reservationen beträffande frågan om innehållet i den ekonomiska planen togs i går upp först av herr Söderström. Jag tyckte nog att han var ganska syrlig i sina kommentarer. Han framhöll att det var överheten som bestämde och att den enkle bostadsrättsinnehavaren bara hade att anpassa sig därefter; det var inte fråga om någon demokrati. Vi har inom utskottet nog ändå tyckt att denna lag snarare ger bostadsrättsinnehavaren mer att säga till om. Det kan alls inte vara så att han bli åsidosatt

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

i detta hänseende.

Byggtekniken har väl utvecklats. Projekten har fått större dimensioner än förr, och det medför att det inte är lika lätt som tidigare att få en uppfattning om byggnadsföretagets soliditet genom uppgifter i denna ekonomiska plan. Det måste emellertid anses såsom utomordentligt värdefullt att planen blir granskad av tvenne sakkunniga och ojäviga personer som är auktoriserade genom prövning av bostadsstyrelsen. Planen kommer ju att innehålla uppgifter om totala antalet hus och lägenheter, anskaffningskostnader för dessa samt hur företaget skall finansieras. Sedan bör planen innehålla uppgift om sammanlagda beloppet av de avgifter som skall tas ut av bostadsrättshavarna och om fördelningen av avgifterna på de olika bostadsrätterna, t. ex. genom angivande av avgift per kvadratmeter lägenhetsyta.

Det väsentliga för en bostadssökande torde väl vara att han får de uppgifter han önskar om den lägenhet han tecknar sig för. I det hänseendet är också vad som sägs i 6 § i lagen av betydelse, nämligen att i upplåtelsehandlingen skall anges de belopp varmed grundavgift, årsavgift och eventuell upplåtelseavgift skall erläggas.

Skulle den ekonomiska planen göras så detaljerad som herr Söderström vill ha den, skulle det kunna inträffa att den under arbetets gång visade sig vara inaktuell och att därför en ny plan måste utarbetas. Detta vore väl inte så bra — det skulle även åsamka föreningen ökade kostnader.

Herr Israelsson talade för att rätten att bilda bostadsrättsförening bör förbehållas kooperativa bostadsföretag. Utskottet anser dock att det inte finns bärande skäl för att gå så drastiskt till väga, dessto mindre som — vilket jag nyss erinrade om — bostadsrättshavarna ju nu blir representerade i föreningens styrelse, och detta redan under produktionsskedet, varigenom de får bättre möjligheter än tidigare att följa föreningens verksamhet.

Herr Sjöholm tog upp reglerna om utmätning. Enligt gällande lagregler kan bostadsrätt bli föremål för utmätning även i annan mening än att pantsatt bostadsrätt alltid kan utmätas för panthavarens fordran. Nu föreslås samma regler som de som tidigare gällde för hyresrätt, men vad beträffar bostadsrätt tillkommer då även det förbehållet att utmätningsfrihet ej får gälla om gäldenären vid förvärv av bostadsrätten åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer eller om det med hänsyn till gäldenärens behov och bostadsrättens värde framstår som oskäligt att bostadsrätten undantages från utmätning.

Här vill alltså herr Sjöholm ta steget fullt ut och införa generell utmätningsfrihet för bostadsrätt. Som ett skäl härför anför herr Sjöholm att detta skulle förhindra spekulation i exekutiv försäljning, där det skulle vara möjligt att få ut höga priser för bostadsrättslägenheter. Men sedan den offentliga kontrollen av överlåtelsevärden har upphört har det motivet förlorat en hel del av sin tyngd. Det skulle i så fall vara möjligt att direkt sälja bostadsrätten; det skall inte vara nödvändigt att gå över exekutiv försäljning. Det kan finnas fall där föreningarna i sina stadgar angivit högsta överlåtelsevärden, och där kan en sådan bestämmelse vara tillämplig, men man kan tänka sig att det när den offentliga kontrollen fanns kvar kunde finnas ett uppdämt behov av att förvärva bostadsrätt

även till höga priser, och då kanske det var möjligt att arrangera exekutiva försäljningar av den typ som herr Sjöholm här nämnde.

Skulle herr Sjöholm vinna gehör för sitt förslag, skulle detta kunna leda till möjligheter för en gäldenär att skydda sitt kapital undan fordringsägarna genom att placera det i en bostadsrätt eller göra en stor insats hos bostadsrättsföreningen.

Herr Sjöholm anför att det kan uppstå svårigheter vid tillämpningen av de i lagförslaget angivna undantagen från utmätningsskydd. Den invändningen kan ha ett visst berättigande, men i utredningen finns det statistik beträffande utmätning av bostadsrätter under åren 1963--1966. Det var då sammanlagt 346 bostadsrätter som blev föremål för utmätning, men endast 32 av dem gick till exekutiv försäljning. Hur många av de 32 fallen som skulle ha varit svårbedömda enligt den föreslagna bestämmelsen är det inte lätt att statistiskt redovisa, men allt talar väl ändå för att det inte skulle ha blivit många.

Sedan vill jag säga ytterligare några ord om de höga priserna. De fall som kommit till pressens kännedom har väl ändå gällt centralt belägna, äldre attraktiva lägenheter i storstadsområdena, framför allt här i Stockholm. Herr Wiklund i Stockholm nämnde den statistik som redovisats från både HSB och Riksbyggen. Denna talar snarare för att det säljs flera lägenheter till underpris än till överpris.

Att lägenheterna ibland säljs till underpris kan kanske sammanhånga med att bostadsrättslägenheterna i varje fall i inkomstskattehänseende är oförmånligare än villafastigheterna. Om ränteutgifterna för en villafastighet överstiger den schablonmässigt framräknade inkomsten, får förlusten dras av på villaägarens övriga inkomster. I en bostadsrättsförening är det däremot föreningen som sådan som blir beskattad, och där får bostadsrättsinnehavarna inte någon möjlighet att göra avdrag för eventuella förluster. Det finns en utredning som undersöker dessa saker, och möjligen kommer den med förslag under året.

Det kan ju ifrågasättas om inte i samband med försäljning av bostadsrätt det skulle vara möjligt att införa samma bestämmelser som när det gäller egnahem och villafastigheter. Om det skulle bli överpriser, kunde det bli fråga om en viss beskattning. Herr Wiklund i Stockholm, och jag tror även herr Sjöholm, var inne på detta. Beskattningsfrågor behandlas nu inte av lagutskottet, men man kan ju nämna saken i sammanhanget.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svedberg sade inledningsvis att jag i går var litet syrlig i mina kommentarer, vilket jag gärna medger. Det var faktiskt medvetet, för jag tycker att det här är så pass anmärkningsvärt att jag hade anledning därtill.

Jag berörde i går vad departementschefen sagt som kommentar till utredningens förslag, nämligen att den enskilde i dag inte har någon reell möjlighet att själv göra en bedömning av företaget, eftersom det hela är för tekniskt och komplicerat för spekulanterna. Man skulle inte heller

beträffande en lägenhet behöva ange de ekonomiska skyldigheter som åligger bostadsrättsinnehavaren. Det där kunde denne så småningom få reda på när det blir aktuellt.

Jag tycker att detta är en aning cyniskt. Rimmar det då inte en aning illa, herr Svedberg, om man anser att den som skall gå med i en bostadsförening inte har kompetens att bedöma frågorna, med förslaget om styrelseledamöter? Vad hjälper det då att medlemmarna tillsätter två styrelseledamöter? Det gäller ju individer, som inte har kompetens att bedöma saken. Inte blir de mycket klokare för att de kommer med i en styrelse. I varje fall anser inte jag detta.

Det var även en annan sak som jag kritiserade. När man klandrar de osunda byggnadsföretagen baserar man detta klander på det förhållandet att de blivande bostadsrättsinnehavarna knyts till föreningarna genom förhandssamtal och då får betala förskott på blivande grundavgifter. Sedan dröjer det avsevärd tid innan de kan få överta föreningen och utöva inflytande på det hela. Om detta säger man: "Med hänsyn till att bostadsrättsinnehavarna på ett tidigt stadium binder betydande kapital i föreningen måste detta system anses i hög grad otillfredsställande."

Även jag tycker att det är mycket otillfredsställande, men detta är praktiskt taget vad som sker nu. Den som vill skaffa sig en andel i en bostadsrättsförening vet i dag inte vad han ger sig in på, i varje fall inte förrän efter avsevärd tid. Jag skulle kunna vara cynisk också i detta fall och säga att här legaliserar man vad man kritiserar när det gäller osunda byggnadsföretag.

Herr SJÖHOLM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att herr Svedberg har alldeles rätt när han säger att det är mindre uppseendeväckande att tjäna stora pengar på exekutiv auktion sedan kontrollagen upphävdes. Men nog är det litet otillfredsställande att myndigheter blir inblandade i dessa affärer, dvs. att man med myndigheternas hjälp kan utvinna stora vinster på andras nödsituation genom den lagstiftning som vi har. Vi kan kanske säga att man ger skojarna ett visst moraliskt stöd att tjäna pengar eftersom det är en myndighet som arrangerar det. Kritik kan riktas mot människor som säljer bostadsrätter privat och tjänar stora pengar, men genom att myndigheter är inblandade ser man det kanske som något mindre klandervärt. Jag anser inte att myndigheter skall bidra med detta moraliska stöd.

Sedan sade herr Svedberg, och det står också i propositionen, att det kan befaras att människor – om man gick på min linje och generellt gjorde bostadsrätten utmätningsfri – skulle skydda sitt kapital genom att sätta in det i en bostadsrätt. Detta är ett mycket verklighetsfrämmande resonemang, så går det inte till. Om så dessutom vore kan man – det har jag också påtalat i min motion – i sista hand genom konkursförfarande utvinna värdet av bostadsrätten. En verkligt seriös fordran kan man alltså få ut på det sättet. Det har kanske också andra fördelar med sig, eftersom man vid en konkurs prioriterar fordringarna efter den förmånsrättsordning som samhället tycker är riktig. Det är helt just att en så stor tillgång som en bostadsrätt kommer med i ett sådant sammanhang. Herr

Herr SVEDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sjöholm sade i sitt senaste anförande att det inte fanns lika starka motiv som han hade anfört i sin motion och i reservationen för att göra bostadsrätten utmättningsfri just genom att kontrollagen har upphävts. Det han därefter sade tycker jag inte heller klaffar riktigt, dvs. att man privilegierar skojarna eller hur han nu uttryckte saken. Men det är väl inte bara teoretiskt utan även praktiskt möjligt att placera pengar i en bostadsrätt om herr Sjöholm skulle vinna gehör för sitt förslag. Jag är inte alls säker på att den möjligheten bara är en teoretisk spekulation. Om den här lagen skulle införas vore det säkert många som försökte göra realitet av denna spekulationsmöjlighet.

Vad beträffar herr Söderströms inlägg vill jag säga att såvitt vi inom utskottet fattat saken har det väl ändå klargjorts att de nya byggmetoderna med större projekt gör att det inte är lika lätt som förut att redan på planeringsstadiet upprätta en detaljerad ekonomisk plan för föreningens hela verksamhet. Det skulle kunna leda till, som har nämnts här, att planen så småningom visar sig vara inaktuell och att det måste göras upp en ny, vilket i sin tur är förenat med kostnader. Det skulle kanske rent av motverka ett av syftena med den här lagen, nämligen att möjliggöra en rationell bostadskooperativ verksamhet med en hög nyproduktion av lägenheter. Det är detta som utskottet har tagit fasta på. Vi har ju ansett att när nu de av bostadsstyrelsen auktoriserade tvenne sakkunniga personerna redan från början får granska den ekonomiska planen så skall bostadsrättsinnehavarna kunna känna sig trygga för att det hela är lagt på en solid basis. Jag tror inte alls att det måste leda till att föreningsmedlemmarna på något sätt skall behöva känna sig eftersatta, utan snarare är det väl så att den nya bostadsrättslagen syftar till att trygga bostadsrätts-havarnas intressen och även till att göra dem mer informerade och delaktiga i föreningens verksamhet. Det kan väl ändå inte vara någonting som syftar till att förminska demokratin i detta hänseende.

Herr SJÖHOLM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart, herr Svedberg, att mina betänkligheter är lika starka som de var i motionen och i reservationen. Däremot är de mindre starka än på den tiden då vi hade kontrollagen. Det var det jag sade. Mina betänkligheter är starka nog fortfarande att förtjäna stöd.

Sedan förbigick herr Svedberg allt vad jag sade om att man skulle skydda kapital genom att sätta in det i en bostadsrätt. Det kan man inte göra därför att konkursförfarande skyddar inte kapitalet. Med min metod skulle man skydda det för stunden men alltså inte definitivt. Det förbigick herr Svedberg som sagt helt.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan medge att man numera bygger större hus och att det alltså lättare kan bli fråga om felkalkyler än i ett mindre företag.

När herr Svedberg talar om att en plan kan bli inaktuell så förutsätter jag att det beror på att de ekonomiska realiteterna har förändrats, och

detta sker ju praktiskt taget till hundra procent i fördyrande riktning.

Tyvär! Kan jag inte dela den uppfattningen att det behöver medföra en ökad trygghetskänsla att bli delaktig av en sådan förändring för en hyresgäst på ett senare stadium vare sig det sker i en seriös bostadsförenings regim eller i en oseriös bostadsförenings regim. En hyreshöjning på 100 eller 200 kronor är ju samma realitet för den som har bostaden oavsett vem som kräver ut hyreshöjningen.

Herr SVEDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! En ekonomisk plan som måste göras upp när en äldre blir inaktuell behöver alls inte ha sin rot i att hela byggnadsföretaget blir fördyrat, utan det kan vara rent organisatoriska faktorer i och för sig som gör en ny plan nödvändig.

Herr Sjöholm säger här, och det framgår även av hans reservation, nr 6, att det "må i detta sammanhang framhållas att seriösa fordringsägare inte genom denna utmätningsfrihet går förlustiga sin möjlighet att utvinna medel ur en gäldenären tillhörig bostadsrätt eftersom i sista hand konkursinstitutet tillgodoser denna möjlighet".

Konkursinstitutet verkar inte på det sättet, herr Sjöholm.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag begärde ordet för att säga något om överlåtelsepriserna, men innan dess vill jag bara knyta an till vad herr Svedberg sade sist och som ju är väsentligt när det gäller herr Sjöholms motion, eftersom det är så enligt konkurslagen att konkursboet inte omfattar egendom som är utmätningsfri, herr Sjöholm. Därmed faller såvitt jag förstår herr Sjöholms synpunkter i det fallet.

Men för att därefter övergå till överlåtelsepriserna så är det utan tvivel en mycket viktig fråga, och det är i och för sig värdefullt att här från olika håll inom riksdagen har framförts synpunkter på denna problematik och på önskvärdheten av att man vidtar de åtgärder som är möjliga för att förhindra att människor utnyttjar bostadsbristen till att vid överlåtelse av bostadsrätt ta priser som är oskäligen.

Det har ju redan sagts här, och det står också i propositionen, att vi är fullt medvetna om detta från departementets sida och att vi följer utvecklingen med uppmärksamhet. I och för sig är det kanske en fras som man ibland får höra, men här rör det sig inte bara om en fras, utan vi håller fortlöpande kontakt med HSB och Riksbyggen för att kunna bilda oss en uppfattning om utvecklingen. Jag vill nämna att statistiken för 1970 som nu föreligger från HSB i stort sett inte visar någon förändring från 1969. Fortfarande följs i hela landet vid ungefär 3/4 av alla överlåtelser de överlåtelsevärden som rekommenderas av HSB. Antalet fall då överlåtelse har skett under de rekommenderade värdena uppgår för hela landet till 9 procent, och de fall då man överskridit det rekommenderade värdet till 17 procent.

Nu är naturligtvis inte dessa siffror i och för sig avgörande för en bedömning, ty om man konstaterar att i 17 procent av fallen säljaren tagit ut ett högre pris än vad HSB rekommenderar skulle man vilja veta, om överpriset ligger bara några hundratal kronor eller någon tusenlapp

över vad som rekommenderats, eller om det är mycket stora avvikelser. Nu har med all rätt påtalats vissa fall som väckt uppmärksamhet i pressen, varvid det varit fråga om extremt höga överpriser. Men dessa fall kan inte betraktas som typiska, utan de gäller speciella situationer med ett mycket, mycket litet utbud av bostadsrättslägenheter i trakten i fråga. Bostadsrättsshavarna gör sig ju ogärna av med sina lägenheter om de inte är alldeles tvungna till det, och till följd av det obetydliga utbudet har naturligtvis priserna pressats upp. Men någon ledning för att kunna bedöma frågan kan man kanske få av HSB:s uppgift att det genomsnittliga överpriset har varit 6 700 kronor. Detta är alltså det genomsnittliga överpriset, men det finns naturligt nog variationer. Siffran blir givetvis mycket större på grund av det lilla antalet extrema fall. Det kanske också skall framhållas — och det visar även statistiken — att beträffande överlåtelsevärden som ligger högre än vad som rekommenderats, det var ju 17 procent för hela landet, kommer Stockholm upp till 26 procent. Det är alltså i storstadsområdena som värdena är högre.

För Riksbyggens del finns det inte någon fullständig statistik 1970 utan bara preliminär statistik. Riksbyggen uppger att omkring 20 procent av överlåtelsevärdena sker till värden som överstiger Riksbyggens rekommendationer, men man tillägger att tendensen till underpris är starkare än tendensen till överpris och att prisutvecklingen är konstant eller smått avtagande. Detta är alltså Riksbyggens erfarenhet. Nu är vi naturligtvis medvetna om att det även här finns en felkälla. Det kan ju tänkas att man trots allt inte uppger det riktiga överlåtelsevärdet till sin organisation, men den felkällan får vi väl ta med i bilden.

Konklusionen är alltså att det finns tendenser som inte är tillfredsställande, vilket jag också gärna vill erkänna, men att utvecklingen under de två år då vi har haft någon möjlighet att bedöma frågan icke visar att det skulle finnas någon tendens till att utvecklingen går i en mera oroväckande riktning. För ögonblicket har detta föranlett oss i departementet att säga att vi skall fortsätta att följa utvecklingen uppmärksam, men just i dag anser vi inte utvecklingen så oroande att vi är beredda att framlägga något förslag om återinförande av kontrollen.

Herr SJÖHOLM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vad som sagts här om utmätningsfrihet och konkurs är ett nytt argument som inte alls förekom i utskottet, och det är inte fullt så slagkraftigt som man kanske skulle kunna tro. Det finns ju inte någon absolut kongruens mellan utmätningsfrihet och att en tillgång inte kan ingå i en konkurs. Arbetsredskap är i princip icke utmätningsbara, men det händer väldigt ofta att en konkursförvaltare ändå realiserar dem. Bland exempel som jag känner till kan jag nämna tandläkarstolar, som en utmätningsman icke utmäter därför att de anses ingå bland arbetsredskapen, men en konkursförvaltare realiserar dem helt visst.

Det skulle säkert inte bereda några större lagtekniska svårigheter att klara av detta, om man hade ambitionen att göra det.

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

Fru LUNDBLAD (s):

Herr talman! I ett särskilt yttrande i anknytning till det här diskuterade betänkandet har jag velat ge uttryck för några uppfattningar kring utskottets skrivning om de bestämmelser i bostadsrättslagen som gäller rätten för en bostadsrättsförening att vägra någon medlemskap. Utskottets skrivning på s. 49 i betänkandet ger en antydning om att utskottet är något kritiskt mot den möjlighet som fortfarande finns att utestänga bostadsrättsköpare på grund av deras personliga kvalifikationer, även om det förutsätts att en objektiv prövning sker. Jag vill i korthet beröra vädan av en för stor differentiering i boendet.

I ett samhälle som det svenska, där man alltmer strävar efter att bryta ner ekonomiska och sociala klyftor mellan olika befolkningsgrupper, kan en lagkommentar som den nyss nämnda synas något otidsenlig. Rätten till en god bostad är en av människans allra mest primära rättigheter, och därför betraktas också bostadspolitiken som en viktig faktor i strävandena att undanröja social otrygghet i stort.

Att man har en ojämn social fördelning av befolkningsgrupper i olika bostadsområden har naturligtvis främst ekonomiska orsaker. Dessa orsaker angrips för närvarande intensivt genom både kommunala och statliga stödåtgärder. Man kan också säga att låglönesatsningen i årets avtalsrörelse är en del av dessa strävanden. Men den sneda fördelning som beror på människors attityder till sådana familjer eller personer som på något sätt betraktas som opassande, störande eller bara något annorlunda i sitt levnadssätt är mycket svårare att komma åt genom samhällets åtgärder. Här gäller det för oss att skapa opinion bland medborgarna för mera tolerans och praktisk medverkan för att få sådana familjer att känna sig accepterade och därmed också delaktiga i gemensamt ansvar inom bostadsområdena. Därvid skulle jag vilja ge Per Holmberg rätt, när han i en artikel skriver: "Staten och kommunerna – dvs. politikerna – bör utgå från sin primära roll såsom de mest bostadsbehövande människornas ombudsmän."

När man i kommunerna söker förbättra bostadssituationen för familjer med svåra sociala problem – ofta finns det en hel del barn i sådana familjer – eller för invandrarfamiljer i slumområden som skall saneras, bör man söka undvika att få för stor koncentration av dessa familjer i de nya bostadsområdena. Jag har tagit del av ett par undersökningar från Malmö, vilka bl. a. visar för det första att det är en ojämn inkomstfördelning vid placeringen inom de nya bostadsområdena, t. ex. att personer med under 10 000 kronors inkomst utgjorde 30 procent av hyresgästerna i de kommunalägda husen, 9 procent av de boende i de bostadskooperativa husen och 13 procent av hyresgästerna i de privatägda husen, samt för det andra som en följd av detta att 13 procent av hushållen i kommunalägda hus har socialhjälp mot 2–3 procent av hushållen i kooperativa och privatägda hus. I villorna i området var det mindre än 0,2 procent som erhöll socialhjälp.

En av undersökarna i denna undersökning i Malmö ger en avslöjande skildring av hur hon känt det efter några månaders kontakt med invånarna i ett relativt nytt bostadsområde. Hon säger: "Vid en omflyttning från saneringsdistrikten i innerstaden till det nya bostads-

området av svårt socialt belastade familjer har de olyckligtvis placerats inom samma hus, där de nu bildar problemhårdar, vilket medför vantrivsel och tristess. De bildar subkulturer med en starkt asocial inriktning.”

Vårt sätt att bo blir ramen kring våra barns tidiga upplevelser. Det är inte endast fråga om väggar och dörrar i bostaden. Det är också fråga om gatan, lekplatsen och inte minst grannarnas och andra barns beteende mot dessa barn. Det blir en viktig del av deras sociala arv, som en gång i tiden sedan skall forma deras familjemönster.

Naturligtvis kan jag inte påstå att vi i Sverige har en bostadssegregation med de hårt utgallrande metoder som man har t. ex. i USA, där man på något sätt fryser ut icke önskvärd befolkning från de vita, välutrustade bostadsområdena. Men bara tendenserna till en sådan sned differentiering, som kanske utöver ekonomiska skäl även har sina grunder i hyresgästers inställning av både moralisk och kanske statusmässig art, kan vara allvarliga nog för ett samhälle som arbetar hårt på att förverkliga människornas rätt till lika villkor. Jag tycker att man mycket starkt bör motarbeta varje möjlighet att öppna vägen för en sådan differentiering.

Jag vet att bostadsförmedlingarna strävar efter att göra en jämnare fördelning av olika familjetyper inom bostadsområdena, och jag vet också att kommunerna strävar efter att vid planeringen blanda olika boendeformer. Men ändå kvarstår det både ekonomiska och sociala spärrar, och för närvarande utreder man inom bostadspolitiska utredningen hur man skall kunna bemästra dessa problem.

Jag vill med vad jag sagt inte påstå att detta är ett stort problem i samband med bostadsrättslagen, men jag tror att det är ett problem och att man måste ta itu med det både lagtekniskt och praktiskt-organisatoriskt på alla de områden där det visar sig.

Herr talman! Jag vill avsluta med att upprepa den vädjan som jag gjorde i mitt yttrande till de bostadskooperativa sammanslutningarna att medverka till att deras föreningar med restriktivitet använder möjligheten att vägra medlemskap på grund av speciella personliga kvalifikationer, särskilt när det gäller familjer med sociala problem.

I detta anförande instämde herr Bergqvist (s).

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Vi är väl alla ense om att det är ett angeläget samhälleligt arbete att söka underlätta för alla människor i detta land att få så bra bostäder som möjligt.

Inom centerpartiet har vi också den meningen att så många som möjligt skall ha en chans att få uppleva ägandets glädje och att ett ökat antal människor bör få möjlighet att bo så att säga närmare jorden – i villor och på liknande sätt. Bostadsrätten är i det sammanhanget utan tvivel en form för anskaffning av bostäder som är värd att uppmuntra. Centerpartiets representanter i lagutskottet har vid behandlingen av den föreliggande propositionen om bostadsrättslag, som redovisas i utskottets betänkande nr 9, ansett sig kunna tillstyrka propositionen med de ändringsförslag som tidigare har redovisats av utskottets ordförande.

Vi har kunnat medverka till vissa skrivningar i utskottets motivering som i någon mån tagit upp de problem som har berörts i de olika motionerna i anledning av propositionen, men vi har inte velat stödja de reservationer som fogats vid betänkandet.

I reservationen 1, som behandlar frågan om innehållet i den ekonomiska plan som skall upprättas, framhåller reservanterna att planen bör göras mer detaljrik än vad utskottets majoritet ansett nödvändigt. För vår del anser vi, som tidigare i debatten har framhållits, att den föreslagna ändringen att båda granskningsmännen skall vara auktoriserade bör utgöra en god garanti för att planen vilar på tillförlitlig grund. Även om jag i likhet med herr Söderström hoppas att blivande bostadsrättsinnehavare själva skall ha tillgång till en omfattande plan, tror jag att dessa människor i de flesta fall ser sig nödsakade att anlita sakkunnig hjälp för att ur det föga lättöverskådliga materialet utläsa det väsentliga.

Vad gäller reservationen 2 beträffande de överpriser som kan förekomma vid överlåtelser beklagar vi från centerpartiet de uppseendeväckande fall som då och då redovisas i pressen. Men vi har kommit till den uppfattningen att en jämförelse mellan överlåtelser som sker till mycket höga överpriser och överlåtelser under de värden som av t. ex. Riksbyggen och HSB satts som norm visar att utvecklingen inte är så oroande som det kan förefalla av enstaka exempel.

I reservationen 3 begärs en översyn av rätten att bilda bostadsrättsföreningar. Vi har inte kunnat biträda uppfattningen att en begränsning här skall anses helt nödvändig.

Reservationen 4, vari föreslås att man endast skall få inneha en bostadsrätt, är också ett uttryck för att olyckliga förhållanden har rått någonstans och att missbruk har förekommit. Men rent generellt faller det ju ingen in att utom i trängande fall – t. ex. när någon har arbete och bostad på skilda orter – ha dubbelt medlemskap. Vi tror dessutom att föreningarna själva har möjlighet att begränsa sådant missbruk.

Inte heller reservationen 5 har vi ansett oss kunna biträda. Ordföranden i lagutskottet, som själv är en av reservanterna, har anfört att frågan inte är alltför stor. Inom centerpartiet anser vi självklart att styrelsen skall ställa uppgifterna till förfogande för de medlemmar som begär detta utan att det särskilt behöver anges i lagtexten.

Jag skall inte gå in på de speciella synpunkter om utmätning som herr Sjöholm här har anfört.

Vad gäller fru Lundblads särskilda yttrande, som hon nyss redovisat bakgrunden till, måste man hysa respekt för henne och alla andra som har socialt intresse, för att inte säga patos i det här sammanhanget. Men vi kan inte bortse ifrån att en bostadsrättsförening är en ekonomisk förening, där det självklart måste vara angeläget att medlemmarna har ett ekonomiskt ansvar och en ekonomisk möjlighet att fullfölja de åtaganden som medlemskapet innebär. Utskottets skrivning är på den här punkten, som jag ser det, ett välvilligt tillmötesgående av de synpunkter som har utvecklats i det särskilda yttrandet.

Herr talman! Med det anförda ber jag att på alla punkter få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr talmannen tillkännagav att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 19.30.

Herr ENGSTRÖM (vpk):

Herr talman! Då jag står som huvudmotionär under den motion som kräver återinförande av den offentliga kontrollen vid överlåtelse av bostadsrättslägenheter, vilket faktiskt är huvudfrågan i den här debatten, finner jag det angeläget att säga några ord, även om frågan redan har diskuterats rätt länge.

Vi hade en kvällsdebatt förra veckan om ett utskottsärende där jag också var motionär, och det anfördes då att det var felaktigt att de som inte var reserveranter i utskottet talade för reservationerna. För att komma förbi de där formella anmärkningarna talade i går vår reservant i utskottet, angav principerna och upplyste kammaren om hur vi ser på frågan om bostaden som handelsvara. Formaliteterna i detta formella hus är alltså tillgodosedda, och därför kanske man i fortsättningen kan tala mera utförligt om realiteterna på bostadsmarknaden, om hur bostaden alltmera har blivit en handelsvara.

Jag lyssnade på lagutskottets ordförande i går kväll och även i dag, och jag fick närmast det intrycket att här talade mannen från vidderna, desorienterad och okunnig om bostadsspekulationen i storstadjungeln. Men det var inte mannen från vidderna. Herr Wiklund bor ju i Stockholm och lever mitt uppe i denna spekulationsdjungel. Hans huvudtes – han är ändå utskottsordförande – är att spekulationen inte är utredd, att två års erfarenhet är för litet. Han ställde följande oskuldsfulla fråga: Hur vet man att slopandet av kontrollagen drivit försäljningspriserna i höjden? Jag skulle vilja ställa en motfråga: Läser inte herr Wiklund Stockholms-tidningarna? Läser han inte om f. d. statsråds-, numera landshövdingensfrun som sålde en lägenhet på Gärdet med en ursprunglig insats på 16 000–17 000 kronor för 100 000 kronor? Läser han inte Dagens Nyheters alla dagliga annonser eller Olle Bengtzons artiklar i Expressen i detta ämne, för att ta dessa två tidningar som borde ligga herr Wiklund närmast om hjärtat?

Man har här gång på gång – även justitieministern har varit inne på det – använt HSB:s och Riksbyggens överlåtelsevärden för att visa att det inte är så farligt på det här området. Det är rätt intressant att i dag höra att justitieministern bekräftar riktigheten av den statistik, som jag redogjorde för när jag fick svar på en enkel fråga för en tid sedan: i Storstockholm säljs en fjärdedel av bostadsrättslägenheterna inom HSB till priser över de höga överlåtelsevärden som HSB rekommenderar. Justitieministern försökte vid det tillfället göra gällande – han gör det delvis i dag, och andra gör det också – att detta bara gäller enstaka bostadsrättslägenheter med ett attraktivt läge i innerstaden. Jag bestred det då och bestrider det nu.

Det säljs bostadsrättslägenheter till mycket höga värden också i Stockholms förorter och i förortskommunerna. Mäklarfirmor och fastighetsbolag erbjuder ett, tvåor och treor för mellan 50 000 och 60 000 kronor. Allt fler bostadsrättslägenheter erbjuds till den högstbjudande.

Justitieministern försökte förra gången göra gällande att Dagens Nyheters annonsida inte är så mycket att bry sig om därför att det inte finns någonting som säger att man får ut de pengar, som man angivit i annonsen. Nu är väl ingen så dum – vare sig vederbörande bor i Hagsätra,

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

Årsta, Högdalen, Nacka, Täby, Haninge eller någon annanstans i förorter och förortskommuner – att han annonserar om ett visst bestämt, mycket högt pris på en etta, tvåa eller trea, om han inte har erfarenhet av att det är det priset man kan få ut.

Jag har roat mig med att göra en liten genomgång av dessa annonser i DN bara under februari månad. Den dag då det var minst annonser kunde man under rubriken Säljes – om vi nu håller oss till mäklare och juridiska personer – finna följande! Enrumslägenhet i Danderyd: 36 000 kronor, trerummare med matvrå i Årsta: 35 000 kronor, två rum och kök i Farsta: 28 000 kronor, ett rum och kök på Södermalm: 22 000 kronor.

Samma dag erbjöd Sparbankernas fastighetsbyrå ett rum och kök i Högdalen: 16 000, två rum och kök i Farsta: 27 000, fyra rum och kök i Hagsätra: 39 500.

Enskilda som annonserade: Bergshamra, bara till högstbjudande. Sköndal, mindre tvåa med kokvrå: 22 000 kronor, fyrrummare: 40 000 kronor. Tvåa i Västerhaninge till högstbjudande, trea i Gubbängen till högstbjudande.

Under rubriken Insatslägenheter köpes kunde man också finna: Lägenheter, alla storlekar, köpes av byggkonsortium – och så telefonnummer. I en pytteliten annons stod – enbart med telefonnummer – att alla slags lägenheter köpes.

Så en dag har man en medelstor annonsspalt – jag skall inte trötta med så mycket statistik, men man kunde läsa under rubriken Köpes: ”Nordisk Hyrestjänst: Insatslägenheter köpes, 20-tal kunder med pengar i hand.” Säljes: Västerhaninge, 2,5 mil från Stockholms city: Trea, byggd , 959, säljs för 60 000 kronor, varav 20 000 kronor vid tillträde, återstoden amorteras genom bostadsrättsförening med ca 1 000 kronor om året.

Detta var några plockexempel. Dagens annonser kan ju riksdagens ledamöter lämpligen läsa i tidningsrummet.

Nu vill man här göra gällande att det inte skulle ha blivit någon skillnad jämfört med den tid när kontrollagen gällde. Då vill jag till herr Wiklund, som här påstod att man inte kunde avgöra detta, ställa frågan: Såg herr Wiklund några annonser om sådana här överpriser när kontrollagen gällde? Såg herr Wiklund någon som annonserade om bostadsrättslägenheter till högstbjudande när kontrollagen gällde? Jag har tagit upp detta tidigare och vill trycka på det igen. Vilka konsekvenser får den upptrissning av fastighetsvärdena som sker – inte bara i Stockholms innerstad utan i hela Storstockholm och också i andra storstadsregioner – när man mjukar upp hyresregleringen och så småningom släpper den?

Denna vägran att åter införa kontroll är enligt min mening inordnad i den målsättning som den nya hyreslagen har, nämligen att man successivt skall övergå till rena marknadshyror på hyresmarknaden. Bostaden skall vara en handelsvara.

Herr Wiklund är nu beredd att ställa sig i spetsen och föreslå en utredning om huruvida kontrollagens slopande drivit upp försäljningsvärdena. Den frågan är redan klarlagd. Herr Wiklund är inte det enda men det färskaste exemplet på politiker som inte vill ha någonting gjort och därför begär att man skall tillsätta en utredning. När skall då herr

Wiklund motionera om detta? Han har ju välvilligt erbjudit sig att göra det. Ja, det kan han inte göra förrän nästa vårriksdag. Och hur lång tid skall den utredningen ta?

Det behövs ingen utredning här. Vad man bör ta ställning till är det som är konkret, nämligen reservationen 2 av herrar Israelsson och Sjöholm. Där krävs förbud mot försäljning på offentlig auktion. Det är ju ändå, som vi säger i vår motion, så att rätten att använda bostadsrättslägenhet som handelsvara grundläggs i 10 §. Sedan kan man tvista om hur många lägenheter det är som försäljs på offentlig auktion – det har inte med saken att göra. Det behövs ingen utredning för att ändra på detta.

När det gäller den offentliga kontrollen av överlåtelsevärdena kan man naturligtvis säga att den gamla kontrollagen inte var bra. Men ett bifall till reservationen innebär ju inte att regeringen är tvungen att lägga fram ett förslag som är exakt lika med den gamla kontrollagen, utan det går mycket väl att göra nödvändiga modifieringar.

Jag har uppehållit mig mycket vid herr Wiklund i Stockholm – det var han som satte fram hakan ordentligt. Utskottet har nu en borgerlig-socialdemokratisk majoritet. Den borgerliga ideologins grund är ju köp och sälj, och det kan väl från den utgångspunkten vara ganska naturligt att herr Wiklund har den uppfattning han har. De borgerliga har varit de främsta påhejarna för att slopa den bostadssociala målsättningen och för att förvandla bostaden till handelsvara.

Jag skulle vilja säga ett par ord till det justitieministern var inne på och till det herr Svedberg var inne på.

Vad man vill uppehålla sig vid här är att det finns så många lägenheter som säljs *under* de höga överlåtelsevärden, som HSB rekommenderar. Det är i och för sig rätt intressant att diskutera vad som är orsaken till det. Orsaken är väl kort och gott att de flesta människor tycker att det strider mot deras samvete att sälja en bostadsrättslägenhet till ett annat värde än den har. Om den har ett lägre värde än vad HSB rekommenderar så säljer man till det. Vad som är avgörande här och vad man måste komma åt är ju de som säljer till värden som väsentligt överstiger dessa redan höga överlåtelsevärden, och det är, som redan nämnts, var sjätte lägenhet i landet och var fjärde i Storstockholm.

Herr Sjöholm har redan fäst uppmärksamheten på det rent otillständiga förhållandet att detta också är skattefritt efter fem år. Ta den här lägenheten i Västerhaninge – 60 000 kronor, byggd 1959 och där bostadsrättsföreningen medverkar så att man kan lämna handpenning och göra litet amorteringar. Det är skattefritt!

Så några ord om reservationen 3 beträffande vilka som skall ha rätt att bilda bostadsrättsförening. Vi vill förbehålla de kooperativa bostadsföretagen – utan enskilt vinstintresse – denna rätt, och vi vill utestänga privatbyggmästarna. Det är möjligt att detta för närvarande inte är något stort problem – det har skiftat litet grand. Ibland har det varit ett mycket stort problem, ibland har privatbyggmästarna hållit sig undan från den här marknaden. Nu föreligger det ett beslut om att bostadsutredningen med förtur skall utreda frågan om man inte skall höja gränsen för statlig belåning för bostadsrättsföreningar till 98 procent för att få ned insatserna. Det är inte alls omöjligt att privatbyggmästarna på nytt

kommer att finna att det är en mycket lukrativ marknad att börja bilda privata byggmästarföreningar. Jag har personlig erfarenhet av hur det här går till.

Lagen innehåller – och det har vi sagt i vår motion – klara förbättringar: upprättande av ekonomisk plan, möjligheter för dem som skall bo i den framtida bostadsrättsföreningen att genom egna representanter vara med och påverka den från början. Men vi skall å andra sidan se utvecklingen: stordrift, totalexploateringar där producent- och inte konsumentintressena faller utslaget. Utan tvivel är det så -- det visar all erfarenhet – att de kooperativa bostadsföretagen mycket mera bestämt hävdar bostadskonsumenternas intressen när det gäller planering och byggande än vad de enskilda intressenterna gör. Det finns alltså en risk för att privatbyggmästarna, om de vill tränga in på det här området, genom byggteknikens egen utveckling kommer att få ett mycket stort inflytande över planering och liknande frågor.

Herr talman! Jag vill stanna där. Yrkande om bifall till våra reservationer har redan framställts, och jag vill för min del också ansluta mig till herr Sjöholms yrkande om bifall till reservationen 6.

Herr WIKLUND i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Engström vill jag bara säga att jag läser tidningarna jag också – jag kan även jag bidra, om herr Engström så skulle önska, med vissa tidningsurklipp som beskriver sådana här otillständiga saker som uttag av höga överpriser. Men jag läser samtidigt statistiken och övrigt informationsmaterial. Statistiken finns ju redovisad i handlingarna, och nu har vi också fått kompletterande statistik av justitieministern.

Jag tycker man skall väga in *hela* materialet när man bedömer den här frågan. Redan i mitt första inlägg i går tog jag bestämt avstånd från sådana försäljningstransaktioner vid överlåtelse av bostadsrätt som kan ge oskäligen vinster. Jag betonade också med stort eftertryck att nog egentligen alla ansvariga kretsar anser sådana förfaranden både olustiga och förkastliga, i den bostadsbrist som råder på vissa håll i landet. Jag tror därför att vi alla i sak inte har någon olika mening i det fallet.

Herr Engström frågade varför man inte såg några sådana annonser, som han hänvisade till, under den tid då vi hade kontrollagen. Men det är väl ganska självklart, eftersom det då var olagligt att sälja till överpriser. Vi hade då ingen fri prissättning. Det fanns en kontroll, och då är det klart att man inte annonserade. Man kan i varje fall anta att vi med en kontrollag skulle vinna den effekten av lagstiftningen att vi tränger ner förfaranden av detta slag till en underjordisk tillvaro. Om man ser sådant i dagsljuset, har vi ju ändå en viss möjlighet att kritisera företeelsen offentligt, bl. a. i dagspressen och i detta hus.

Sedan vill jag tillfoga att jag tycker att debatten om innehållet i den ekonomiska planen är litet överdriven. Jag tycker nämligen att det i propositionen finns uttalanden som pekar på att en sådan plan bör vara ganska detaljerad. Departementschefen har sålunda uttalat att planen bör innehålla uppgifter om totala antalet hus och lägenheter, anskaffningskostnader för dessa samt hur företaget skall finansieras. Planen bör också

innehålla uppgift om sammanlagda beloppet av de avgifter som skall tas ut av bostadsrättshavaren och om fördelningen av avgifterna på de olika bostadsrätterna, t. ex. genom angivande av avgift per kvadratmeter lägenhetsyta.

Dessutom skall det utfärdas en särskild kungörelse om vad denna plan skall innehålla. Jag hänvisar i det fallet till 75 § i förslaget till bostadsrättslag.

Herr LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag skall säga några ord om debatten kring överlåtelsevärdena, därför att den behöver kanske få en litet vidare förklaring.

För den som har kunnat följa dessa frågor inom bostadskooperationen, som jag kan göra, är det framför allt tre mönster av överlåtelser som har intresse i denna debatt. Det första är bostadsrätter som överlåtes på orter av avfolkningskaraktär, där bostadsrättsinnehavarna vanligen forlorar på att flytta från sina kooperativa lägenheter. Det är nämligen ingen efterfrågan på dem. Därför har såväl HSB som Riksbyggen infört en försäkringsform, som på vissa premisser ger bostadsrättshavarna tillbaka den grundinsats som en gång har betalats in för lägenheten. En mycket stor del av överlåtelserna kommer från orter av denna karaktär.

Det andra inslaget i överlåtelsemönstret berör orter där det råder någorlunda balans på bostadsmarknaden. Där får bostadsrättshavaren vanligen vid överlåtelse tillbaka sin grundinsats, gjorda amorteringar och vanligen också den uppräknig av överlåtelsevärdet som framgår av den indextabell som framräknats inom HSB.

Det tredje mönstret i överlåtelsevärdena har vi i tätortsområdena och särskilt då storstäderna och deras närmaste omgivningar. Där är ju förhållandet det att lägenheterna vanligen har ett attraktivt läge, de har en låg hyreskostnad och efterfrågan är vanligen – med vissa variationer – stor. Vi vet också att en stor efterfrågan på sådana bostadsrätter pressar upp priset. Det är således helt naturligt att slopandet 1968 av kontrollen för dessa bostadsrättslägenheter i vissa fall medförde en kraftig stegring av överlåtelsevärdena. Det är precis vad som har skett i flertalet fall då lägenheter i storstäderna och deras närmaste omgivningar överlåtits. De är vanligen också en mycket bra affär för köparen. Ofta kommer köparen in som medlem i en bostadsrättsförening med en välordnad ekonomi.

Det är ett par synpunkter som jag skulle vilja anlägga på den här debatten, eftersom vi befinner oss i dess slutskede; jag har inte avsett att gå in i något replikskifte med föregående talare. Men något av replik kanske det ändå ligger i de synpunkter jag anför.

Några av talarna har här pratat om överpriser respektive underpriser för bostadsrättslägenheter. De begreppen existerar enligt min mening inte, eftersom vi har slopat bostadsrättskontrollagen. Det som gäller på bostadsrättsmarknaden liksom vid försäljning av villor är självfallet marknadspriset. Vi kan tala om överpriser respektive underpriser om vi som mått har HSB:s och Riksbyggens rekommendationer. Nu gäller alltså marknadspriserna, och marknadspriserna fungerar som de alltid har gjort i ett samhälle med blandekonomi: den som vill betala mest för en vara som är eftersökt får överta den, i det här fallet bostadsrättslägenheten.

Det förhållande som nu råder på bostadsmarknaden är inte märkvärdigare än så.

Justitieministern sade att det för dagen, för ögonblicket, icke finns någon tendens till fortsatta överpriser, men att man har uppmärksamheten riktad på problemet. Här Wiklund i Stockholm sade att ställningstagandet i utskottet är villkorligt; han betonade det alldeles speciellt. Om priserna ökar, antydde herr Wiklund, borde man ta under övervägande att återinföra bostadsrättskontrollen. Jag skulle kunna fråga herr Wiklund hur mycket priserna skall stiga för att det skall bli aktuellt att återinföra bostadsrättskontrollen. Jag har nämligen i den frågan en alldeles speciellt personlig uppfattning. Jag tror att allt tal om att återinföra bostadsrättskontrollagen är orealistiskt. Där har enligt min mening sista tåget gått. Det gick när riksdagen 1968 slopade bostadsrättskontrollen. Jag tillhörde dem som motionerade mot regeringens proposition. Jag vill minnas att vi var ett 50-tal riksdagsledamöter som vid det tillfället ansåg att bostadsrättskontrollagen skulle vara kvar. Nu är den borta. Det är ett önsketänkande att tro att den någonsin kan komma tillbaka. Men vad som fattades vid bostadsrättskontrollagens slopande var, som ett par av talarna tidigare varit inne på, en skatteregel av uppkommen vinst vid försäljningen. Om den som kan sälja en lägenhet till ett bra pris har haft lägenheten i mer än fem år är vinsten icke skattepliktig. Vad vi behöver, herr justitieminister, är nog inga propåer om ett eventuellt återinförande av bostadsrättskontrollagen, vilket jag menar är en orealistisk tanke. Vi behöver en komplettering i form av en skatteregel, och jag tillhör dem som anser att ett slopande av bostadsrättskontrollen, utan att förse den med en skatteregel, sannerligen inte är bra för riksdagens anseende. Det är ett misstag som jag menar bör rättas till när utredningen om likvärdig beskattning för villor och bostadsrättslägenheter kommer att aktualiseras under senare delen av 1971.

Får jag slutligen, herr talman, bara säga några ord till fru Lundblad. Jag har en mycket stark sympati för hennes uttalande i debatten. Grundsynen i hennes anförande var att man skall försöka åstadkomma ett boende med olika grupper i samma fastighet och att man inte skall diskriminera dem som kan ha sociala problem eller ekonomiska besvärligheter.

Jag har varit verksam i bostadskooperationen sedan 1957 och har kunnat följa verksamheten inom denna ganska väl på nära håll, och jag kan inte just nu påminna mig något enda exempel som har kommit till förbundets kännedom som visar att någon har vägrats ett medlemskap i en bostadsrättsförening. Jag betvivlar inte att det ändå kan ha förekommit, men det måste vara alldeles speciella undantag. Jag säger detta så mycket mer därför att det är inte bara angeläget att de familjer som har sämsta betalningsmöjligheterna får tillfälle att efterfråga friliggande hus, bostadsrättslägenheter och lägenheter i hyreshus i nyproduktionen, utan Kooperationen *själv* har ett bestämt intresse av att få en allsidig representation i bostadsrättshusen. På många håll har bostadsrättsföreningarna och HSB-föreningarna – och jag är övertygad att detta även

gäller Riksbyggen – skapat kontakter med kommunerna där kommunerna övertar en del av de betalningsskyldigheter som åligger en medlem av en bostadsrättsförening. De kostnader som en medlem inte kan bestrida kan nämligen inte övervältras på de övriga medlemmarna i bostadsrättsföreningen. Här behövs ett samspel, och jag vill gärna betona att det från kooperativ synpunkt är angeläget att sådana kontakter upprättas, så att vi får just den allsidiga sammansättning i våra bostadsbestånd som fru Lundblad på ett så utomordentligt sätt redogjorde för tidigare i debatten.

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

Bostadsrättslag,
m. m.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag vill bara säga till herr Lindkvist att jag inte vill skriva under på den rent personliga uppfattning som han har gett uttryck för beträffande möjligheterna att kontrollera överlåtelsepriserna. Jag vill hålla öppet i vilken form man bör inskrida, om det skulle visa sig en tendens till ökning av överlåtelsepriserna. Men jag vill gärna framhålla att jag absolut inte vill skriva under på att man skall avsäga sig möjligheten att via en kontrollagstiftning komma till rätta med dessa olägenheter. Jag tror att man i ett sådant läge får söka sig fram i samverkan med de stora bostadskooperativa organisationerna, som ju själva har det allra största intresse av att hjälpa till med att hålla igen på detta område.

Herr WIKLUND i Stockholm (fp):

Herr talman! Efter det uttalande som justitieministern nu gjorde finns det just ingen anledning för mig att svara på herr Lindkvists fråga. Jag kan nämligen hänvisa till justitieministerns uttalande såsom svar. Jag uppfattade f. ö. frågan nästan som rent retorisk. Herr Lindkvist ville veta hur högt priset skall stiga för att jag skulle kunna tänka mig att samhället vidtog motåtgärder.

Jag vill kanske dock komplettera med att hänvisa till vad utskottet säger härom. Utskottet uttalar sig ungefär på samma sätt som justitieministern här har utvecklat saken: "Utskottet vill dock understryka vad departementschefen anfört om att utvecklingen också i fortsättningen bör följas med uppmärksamhet och att, om någon mer markant höjning av prisläget inträffar, frågan bör tas upp till förnyat övervägande." Något mera har utskottet inte sagt. Inte heller jag vill säga mera än detta för dagen.

Redan i går uttalade även jag sympatier för det som fru Lundblad har anfört i sitt särskilda yttrande. Jag tycker f. ö. att om man lägger det yttrandet bredvid vad utskottet har sagt om den sak som fru Lundblad har berört i sitt särskilda yttrande, finner man nog att det råder ganska god överensstämmelse mellan detta yttrande och vad utskottet har anfört.

Herr ENGSTRÖM (vpk):

Herr talman! Herr Wiklund i Stockholm nöjde sig med att säga att också han läser statistiken i övrigt. Han gick dock inte in på all den exemplifiering jag gjorde.

Det är rätt intressant att höra att varken herr Wiklund som

utskottsordförande eller justitieministern i dag vill bestrida att detta är ett problem, som i storstadsregionerna och framför allt i Stockholm sträcker sig långt utöver, som man tidigare har sagt, vissa lägenheter med attraktivt läge i det centrala Stockholm. Det är ett verkligt intressant notering.

Beträffande kontrollagen och frågan om annonserna vill jag bara säga till herr Wiklund att det är alldeles uppenbart att om man slopar en kontrollag – låt vara att det även förr pågick en stor svartabörshandel med lägenheter, som då inte kom fram – och tillåter en fri annonsering om försäljning till högsta priser, får man just de konsekvenser som man fick beträffande f. d. statsrådsfruns lägenhet på Gärdet. Andelsvärdet var 16 000 kronor, men den såldes för 100 000 kronor.

Kan människor i framträdande samhällsställning utan vidare ockra och driva upp bostadspriserna på det sättet, varför skulle då inte andra få ett incitament att göra samma sak?

Jag tycker att det var bra att herr Lindkvist markerade skillnaden mellan över- och underpriser och att det är fråga om lagens slopande. De enda över- och underpriser man kan diskutera om är HSB:s priser. Jag har aldrig diskuterat några andra kategorier. Jag är överens med justitieministern om att det här inte räcker med skatteregeln. Till skillnad från justitieministern vill jag inte hålla några former öppna. I den mån justitieministern är påverkbar för att åstadkomma snabbare resultat här, tror jag att han blir mest påverkad om det blir en stor anslutning bakom reservationerna.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru LUNDBLAD (s) kort genmäle:

Jag skulle gärna med en liten anmärkning vilja knyta an till vad herr Lindkvist senast sade. Det gläder mig mycket att han inte har haft några erfarenheter från Stockholm av sådan vägran att ta in personer, som har haft speciella sociala problem, i bostadsrättslägenheter. Från min verksamhet inom socialvården har jag tyvärr haft sådana erfarenheter, och även om dessa fall inte var särskilt många, har de varit beklagansvärda i alla fall. Jag vet att vissa bostadsförmedlingar har erfarenheter av den art som jag nämnde i mitt tidigare anförande här i dag.

Men om det nu är som herr Lindkvist säger, att det inte är något problem för bostadsrättsföreningarna, kanske vi skulle kunna vara överens om att kommentaren till propositionen egentligen är helt onödig, därför att det saknas anledning att ha med någon bestämmelse som säger att medlemskap i bostadsrättsförening kan vägras på grund av personliga kvalifikationer av – som jag förmodar – negativ art.

Herr Lindkvist tycker att den ekonomiska prövningen naturligtvis skall finnas kvar. Det anser även jag, men jag vet också att det – eftersom på många orter kommunerna inköper bostadsrätter för att överlåta dem till personer som har haft bekymmer med sin ekonomi och kanske dessutom sociala bekymmer – är viktigt att dessa människor får möjlighet att utnyttja det erbjudande som kommunen ger dem. På många

orter består en stor del av byggnationen av bostadsrättslägenheter, och om inte personer med dålig ekonomi skall få bo i dessa lägenheter, blir följden en sned differentiering i boendet som vi inte önskar. Om kommunerna vill satsa på dessa områden tycker jag det är värdefullt, och då skall det inte finnas hinder av annat slag, som sätter käppar i hjulet för en sådan politik från kommunerna.

Jag glömde i mitt tidigare anförande att yrka bifall till utskottets skrivning på denna punkt. Jag vill gärna här ge uttryck för att jag är fullt nöjd med utskottets skrivning.

Herr LINDKVIST (s)

Herr talman! Herr Geijer har nu gått. Jag har naturligtvis bara gett uttryck för min personliga bedömning av hur jag tror att förhållandena kommer att utveckla sig på bostadsrättsmarknaden. I min framställning betonades att man skulle kunna undvika skevheten på bostadsmarknaden genom att införa en skatteregel. Jag är fullkomligt övertygad om att vad som fattas i dag är en skatteregel som gör det mindre lönsamt att driva upp priserna på överlåtelselägenheter.

Det var bara detta jag ville säga i anslutning till herr Geijers inlägg. Jag anser också att den skatteregel som år 1967 infördes för villorna borde som princip ha införts för bostadsrättslägenheterna när man slopade kontrollen 1968.

Får jag slutligen säga till fru Lundblad att det inte föreligger några meningsskiljaktigheter mellan oss i denna fråga. Jag har kunnat följa just det avsnitt av vad fru Lundblad påtalat, inte bara i Storstockholm, utan också i landet i övrigt, och jag är verkligen överraskad över att det har funnits fall där man har vägrat medlemskap. Det kan naturligtvis ha funnits skäl som i enstaka fall motiverat ett sådant beslut. En samverkan mellan kooperationen och kommunerna brukar i sådana fall förekomma. Därigenom kan de inkomstsvaga familjerna under kommunal medverkan ges möjligheter att efterfråga önskade lägenheter. I det fallet, herr talman, tror jag mig ge uttryck för en kooperativ grundsyn nämligen den att alla samhällsgrupper skall ha tillgång till en modern och funktionsduglig bostad.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten A

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Sjöholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjöholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkan-

det nr 9 punkten A röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Sjöholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjöholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 231
Nej - 57
Avstår - 7

Punkten B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herrar Sjöholm och Israelsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjöholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 9 punkten B röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herrar Sjöholm och Israelsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjöholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 259
Nej - 28
Avstår - 8

Punkten C

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten D

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Israelsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 9 punkten D röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Israelsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 276
Nej - 16
Avstår - 2

Punkten E

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Israelsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 9 punkten E röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Israelsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	279
Nej	–	16
Avstår	–	1

Punkterna F och G

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten H

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Wiklund i Stockholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjöholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 9 punkten H röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Wiklund i Stockholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjöholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	212
Nej	–	79
Avstår	–	5

Punkten I

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten J

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Sjöholm, och förklarades den förra proposi-

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Bostadsrättslag,
m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

tionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjöholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 9 punkten J röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Sjöholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjöholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	266
Nej	–	27
Avstår	–	4

Punkterna K–N

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 10 Meddelande ang. dagens sammanträde

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Avsikten är att alla på dagens föredragningslista upptagna ärenden skall behandlas vid detta sammanträdes fortsättning efter middagspausen. Morgondagens sammanträde blir då, såsom tidigare angivits, ett bordläggningsplenum som tar sin början kl. 15.00.

§ 11 Exekutiv försäljning av fast egendom, m. m.

Föredrogs lagutskottets betänkande nr 11 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom, m. m., jämte motioner.

Genom en den 29 januari 1971 dagtecknad proposition, nr 20, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om exekutiv försäljning av fast egendom,
- 2) lag om ändring i utsökningslagen (1877:31 s. 1),
- 3) lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808),
- 4) lag om ändring i rättegångsbalken,
- 5) lag om ändring i konkurslagen (1921:225),
- 6) lag om ändring i ackordslagen (1970:847),
- 7) lag om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.,
- 8) lag om ändring i lagen (1955:229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg,

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

- 9) lag om ändring i förordningen (1877:31 s. 51) om nya utsökningslagens ikraftträdande och vad i avseende därå iakttagas skall,
10) lag om ändring i jordabalken,
11) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272).

Med anledning av propositionen hade väckts följande motioner:

1. motionen 1971:1244 av herr Börjesson i Falköping,
2. motionen 1971:1245 av herrar Lidgard och Winberg, vari hemställdes att riksdagen beslutade att 4 § andra stycket i lag om exekutiv försäljning av fast egendom skulle ha följande lydelse: "Pantförskriver fastighetens ägare pantbrev som han innehar skall han underrätta över-exekutor därom",
3. motionen 1971:1246 av herr Tobé.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen med avslag på motionen 1971:1246, såvitt avsåg yrkandet att försäljning under hand skulle vara en med offentlig auktion jämställd försäljningsform, antog 1 § och 57 § i det vid propositionen 1971:20 fogade förslaget till lag om exekutiv försäljning av fast egendom,

B. att riksdagen med avslag på motionen 1971:1245 antog 4 § andra stycket förslaget till lag om exekutiv försäljning av fast egendom,

C. att riksdagen med avslag på motionen 1971:1244 antog övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om exekutiv försäljning av fast egendom,

D. att riksdagen antog
dels förslaget till lag om exekutiv försäljning av fast egendom i de delar som ej omfattats av hemställan under A–C,

dels de i propositionen under 2–11 angivna lagförslagen,

E. att riksdagen skulle avslå motionen 1971:1246 i vad den inte kunde anses besvarad genom vad utskottet anfört och hemställt.

Reservation hade avgivits vid utskottets hemställan under B av herrar Lidgard (m) och Börjesson i Falköping (c), fru Olsson i Helsingborg (c) samt herr Winberg (m), vilka ansett att utskottet under B bort hemställa, att riksdagen – med förklaring att viss ändring borde göras i 4 § förslaget till lag om exekutiv försäljning av fast egendom – med bifall till motionen 1971:1245 för sin del skulle antaga av reservanterna angiven lydelse av 4 § andra stycket i lagförslaget.

Herr LIDGARD (m):

Herr talman! Jag har begärt ordet här under lagutskottets betänkande nr 11 för att om möjligt skapa litet intresse och litet förståelse för den reservation som jag och några likatänkande har på sista sidan av betänkandet, som handlar om lagen om exekutiv försäljning av fast egendom.

Jag förstår att det kanske inte är ett ärende som verkar direkt stimulerande. Det sägs ju om exekutionslagstiftningen över huvud taget att det är en lagstiftning där ingenting är naturligt. Det är en mängd inbördes sammanhängande rättsregler, men de är inte särskilt mycket

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

förankrade i ett vanligt naturligt rättsmedvetande. De fyller sin funktion på ett bra sätt, inte minst nu när vi får de här föreslagna ändringarna. Det är dock ingen som kan känna särskilt mycket för lagstiftning av det här slaget.

När justitieministern var inne i kammaren för en stund sedan tänkte jag att nu uttrycka min respekt för det arbete som har utförts i beredningen av denna lagstiftning, av denna verkligt svåra materia. Det skickliga arbetet har ju också avspeglat sig i det förhållandet att vi vid behandlingen i utskottet har praktiskt taget varit eniga tvärs igenom. Och när man ser den här lilla komprimerade reservationen kan man kanske litet ytligt tycka att den var väl ändå bra onödig när vi nu var så eniga om huvuddelen.

Men reservationen berör faktiskt en punkt, där man tangerar vad som hör till allmänt rättsmedvetande och inte bara är av teknisk och formell karaktär. Det heter i 4 §, andra stycket, i lagförslaget:

”Fastighetens ägare skall på anmodan överlämna pantbrev som han innehar” – dvs. när fastigheten skall försälas exekutivt – ”Därefter får pantbrevet ej pantförskrivnas utan överexekutors tillstånd.”

Jag har upplevt denna bestämmelse som ett intrång i den personliga äganderätten. Ett onödigt intrång såvitt jag kan förstå, ty jag kan inte se att man vinner någonting med en bestämmelse som säger att när min fastighet är tagen i mät för en fordran så får jag inte lov att disponera över det ägarhypotek som jag kan inneha. Jag kan inte riktigt förstå att det skall behöva vara på det sättet. Ingen människa blir lidande på om jag går och pantsätter den inteckning som jag har, kanske en inteckning med förhållandevis god rätt, för att klara mina finanser på ett annat område.

Låt oss anta ett så enkelt förhållande som att jag har denna fastighet, som är föremål för utmätning och så har jag en rörelse. Det har inte gått så förfärligt bra för mig, men jag är en i allo hedervärd person ändå, fast jag kanske för tillfället saknar likvida medel.

Jag står i en sådan situation att jag får säga mig, att jag kanske får offra fastigheten men att jag skall försöka hålla i gång rörelsen, och det kan jag göra om jag får utnyttja det kapital som motsvarar ägarhypoteket. Enligt den nu föreslagna lagen skulle jag kanske få lov att göra det, men jag får inte själv bestämma om det. Jag är satt under förmynderskap, och jag är litet suspekt därför att jag har en fastighet som är tagen i mät. Jag är litet grand på obestånd och får därför inte lov att hantera det jag äger som jag vill. Jag skall lämna mitt pantbrev till överexekutor och skall be honom om tillstånd, om jag vill använda det. Pantbrevet representerar min egendom, men ändå skall jag be om sådant tillstånd.

Och vad gör överexekutor? Ja, det finns ingen särskild anvisning i förarbetena till denna lag om vad han skall säga. Man får väl utgå från att jag får lov att belåna mitt pantbrev, om jag säger att jag skall göra det för att lösa den fordran som fastigheten är tagen i mät för. Då försvinner ju det hinder som förelegat. Det är t. o. m. självklart för överexekutor att det skall vara så. Men därutöver vet man inte riktigt var gränsen går.

Jag skall inte tala om något överexekutors godtycke, ty det är inte det som det är fråga om. Jag tror nog att befattningshavarna gör det bästa av situationen. Men det lämnas inte alls någon vägledning om hur de skall

besluta.

När man börjar fundera över detta kan man fråga sig, till vad nytta den föreslagna lagbestämmelsen tillkommit. Något svar härpå har man svårt att finna i propositionen. Man kan väl närmast uppfatta den som en sorts ordningsföreskrift. Det känns praktiskt och bekvämt att överexekutor i auktionsögonblicket har alla handlingar i sin hand. Stödjande mig på tre justitieråd som har yttrat sig i saken i lagrådet kan jag säga, att nödvändigheten av att pantbrevet är i överexekutors hand i försäljningsögonblicket rent praktiskt kanske inte är så stor, eftersom den eventuella köparen av fastigheten ändå kan få ett pantbrev utfärdat för sin räkning och kan utnyttja detta för belåning.

Det förefaller mig alltså som om det gäller en ren ordningsföreskrift, och jag och de andra reservanterna tycker inte att det är rimligt att äganderätten skall vika för en ordningsföreskrift. Det är inte fråga om en vanlig exekutivregel, utan man kommer i detta sammanhang in på bedömningen av vad som kan tyckas vara "rättvist". Därför, herr talman, yrkar jag bifall till den reservation som jag och några andra ledamöter har undertecknat.

Jag vill understryka att även det yrkande som vi framställt tillgodoser syftet med lagförslaget, nämligen att överexekutor skall äga kännedom om var pantbreven finns, men därmed tycker vi också att det skall stanna.

I detta anförande instämde herr Winberg (m) och fru Olsson i Helsingborg (c).

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill helt instämma i vad herr Lidgard nyss anför. Jag vill också till justitieministern uttala min allra största respekt för det stora arbetet som ligger bakom tillkomsten av proposition nr 20.

Jag har inte begärt ordet för att kommentera reservationen, ty det har herr Lidgard gjort, utan för att säga några ord i anslutning till min motion nr 1244 som behandlas i förevarande utskottsbetänkande.

I motionen pekar jag på att vid exekutiv försäljning av fast egendom i samband med konkurs har lönefordringarna en mycket framträdande rätt, som kan medföra att en undantagshavare förlorar rätten att bo kvar efter försäljning av den besvärade fastigheten. Det måste – och nu talar jag av erfarenhet – vara för den drabbade ett mycket hårt slag att förlora rätten att stanna kvar på den plats där han eller hon kanske bott hela sitt liv och till vilken vederbörande har en stark känslomässig anknytning.

Genom att undantagsförmånen är intecknad har undantagsförmåns-tagarna fått den bestämda uppfattningen att deras boenderätt är säkrad. Vid en konkurs, där lönefordringarna har förmånsrätt i konkursboet, kan den inteckning som ligger som säkerhet för boenderätten komma att sakna värde. Det händer att inteckningen inte blir mera värd än det papper som den är skriven på. För att undvika personliga tragedier är det enligt min mening nödvändigt att garantier skapas för att undantagshavarnas rätt skyddas.

Problemet med lönefordringarnas framträdande rätt i förhållande till

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

inteckningar är för närvarande föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Jag har vid utskottsbehandlingen fått vetskap om att en promemoria om förhållandet i förmånsrättshänseende har upprättats inom justitiedepartementet. Detta hälsar jag med tillfredsställelse. Utskottet framhåller i sitt betänkande att enligt promemorian föreslås, med hänvisning till den statliga lönegarantin vid konkurs, att vid exekutiv försäljning av fastighet under konkurs fordringar som omfattas av löneprivilegiet inte skall beaktas. En sådan bestämmelse föreslås träda i kraft den 1 januari 1972. Jag hoppas att så sker.

Herr talman! Med hänsyn till att motionens syftemål därmed kommer att uppfyllas har jag inte för avsikt att yrka bifall till motionen 1244.

Herr SUNDELIN (s):

Herr talman! Reservanterna föreslår att andra stycket i paragraf 4 skall få en annan innebörd än vad departementschefen föreslår i propositionen. Lagförslaget innebär att om en egendom måste försälvas exekutivt, skall fastighetens ägare på anmodan till överexekutorn överlämna det pantbrev som han innehar. Pantbrevet får därefter inte pantförskrivas utan att man fått tillstånd av överexekutorn.

Som vi hört innebär reservanternas förslag att den som inte klarar upp sina ekonomiska problem på annat sätt än genom att hans fastighet måste säljas, t. ex. på exekutiv auktion, skulle få behålla sina pantbrev — det kan ju vara mer än ett — och i stället endast anmäla till överexekutorn att han har dem, om han nu vill pantförskriva pantbreven.

Utskottsmajoriteten har i likhet med departementschefen funnit det angeläget att pantbreven finns tillgängliga hos överexekutorn vid försäljningstillfället så att de kan överlämnas till eventuell köpare omedelbart efter att han fullgjort sin betalning.

Vidare syftar bestämmelserna till att hindra fastighetsägaren från att försvåra den exekutiva försäljningen och dess genomförande. Det bör anses lika naturligt att fastighetsägaren överlämnar pantbrevet som att tillhandahålla de övriga åtkomsthandlingar som behövs vid en exekutiv auktion eller annan försäljning. Att frångå den bedömning som ligger till grund för ifrågavarande bestämmelser finns det enligt utskottets mening inga skäl till.

Liksom departementschefen anser utskottet att det knappast kan betraktas som ett oberättigat ingrepp i fastighetsägarens rätt att utnyttjandet av obelånade pantbrev skall stå under överexekutorns kontroll. Om sådana förhållanden skulle inträffa att fastighetsägaren efter att ha överlämnat pantbrevet till överexekutorn skulle anföra godtagbara skäl för pantförskrivning, så är det självfallet att exekutorn skall lämna tillstånd. Man kan säga att ett av de skäl som bör vara godtagbara är om ägaren avser att skaffa medel till frivillig betalning av exekutorns fordringar.

Herr Lidgard sade när han var uppe i talarstolen att han ansåg att detta var liksom att kränka det allmänna rättsmedvetandet. Han tog som exempel att om man tillsammans med sin villa har en rörelse, kan det måhända vara på det sättet att pantbrevet är obelånat eller belånat endast till en del, och då skulle han kunna få använda det för att rädda sin

rörelse före att rädda fastigheten och därmed ge eventuella fodringsägare möjlighet att få ersättning för sina fordringar.

Denna fråga har vi diskuterat i utskottet, men vi har inte kommit längre än vad handlingarna visar. Jag tror inte att jag skall förlänga denna debatt genom att gå längre in i detaljerna utan tar mig friheten att redan på detta stadium yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LIDGARD (m):

Herr talman! Jag vill göra ledamöterna uppmärksamma på att herr Sundelin i mera allmänna ordalag säger att man inte vill försvåra situationen för köparen, men han pekar inte på någon punkt där det verkligen blir svårigheter. När lagrådet yttrade sig i denna sak beskrev man situationen så att medel motsvarande pantbrevets belopp nedsattes i samband med den exekutiva försäljningen. Det är pengar som jag med mitt ägarhypotek skall få lyfta i samband med fördelningen.

Om den nye ägaren så vill kan han ju få ett nytt pantbrev utfärdat av inskrivningsdomaren. Han lider ingen skada, och såvitt jag kan bedöma uppstår inte heller någon försening för honom. Jag skulle, om det tillåtes mig, vilja beskriva detta ärende genom att göra en liknelse – jag är medveten om att den är litet hårdragen. Antag att jag har två klockor och pantsätter den ena. När tiden för pantsättningen har gått ut – panten har alltså förfallit – löser jag inte in klockan och ger därmed intrycket att jag är något, om än obetydligt, på obestånd. Enligt de regler som gäller skall panten/klockan försälgas. I det ögonblick som jag alltså kommit något på obestånd och man börjar fundera på att sälja min klocka kommer den som innehar panten och säger: Nu skall jag be att få ta hand om din andra klocka under den tid försäljningen pågår, för du är ju litet på obestånd. Situationen är precis densamma när överexekutor skall ta hand om mitt ägarhypotek – fullkomligt oförklarlig.

Jag är medveten om att jag talar för ett unikt tillfälle – om de udda fallen. Jag kan inte säga om det kommer att inträffa ett sådant fall på 1 000 eller på 2 000. Det spelar för mig ingen roll, huvudsaken för mig är att här finns en rättsregel som i ett visst givet läge kan göra högsta rätt till högsta orätt, och det vill jag inte medverka till.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Man kan göra problem av det mesta här i världen, och detta är väl i stor utsträckning en strid om påvens skägg – jag skulle vilja tillägga: en påve utan skäggväxt.

Jag kan inte se att det som reservanterna är ute efter någonsin kan bli aktuellt. Har en person kommit på obestånd i så hög grad att hans fastighet står inför hotet att försälgas och han har en tillgång liggande i sin byrålåda, varför har han då inte benyttat sig av den innan det började brinna i knutarna? Jag tror inte att det som reservanterna beskriver kan inträffa i realiteternas värld.

Hur svag debattsituationen är framgick väl något av att herr Lidgard jämförde fastigheter och klockor. Hade det varit fråga om klockor hade man kanske förstått reservanterna, men för fastigheten kan detta aldrig inträffa i sinnevärlden, såvitt jag kan förstå.

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1971

*Exekutiv försäljning
av fast egendom,
m. m.*

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Herr LIDGARD (m):

Herr talman! Vi vet att herr Sjöholm är expert på obestånd, i synnerhet andras. Därför är det naturligtvis litet vanskligt att ge sig in i en debatt med honom. Men herr Sjöholm är också yrkesman på detta område, och som sådan har man lätt för att se till vad som är bekvämt och enkelt för att verksamheten skall fortlöpa utan komplikationer, och man frestas att bortse från att man även skall ta hänsyn till de udda fallen. Vi har här i vårt land upplevt tillfällena då ny lagstiftning har fått tillgripas därför att man ställts inför ett udda fall där gällande lagstiftning resulterat i orimliga och orättvisa förhållanden. Det har då lett till ändringar – men jag skall inte dra hela den historien.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Jag vet att herr Lidgard gärna vill sätta i motsatsförhållande det som är praktiskt och det som är riktigt. Men det råder givetvis inte alltid något motsatsförhållande. Här gäller det faktiskt att skapa ordning och reda, och det är inte helt oväsentliga ingredienser i ett rättsväsen. Ordning och reda – jag skulle kanske t. o. m. vilja säga lag och ordning – är ju begrepp som herr Lidgard känner till.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten A

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Lidgard m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lidgard begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkan-
det nr 11 punkten B röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Lidgard m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lidgard begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	210
Nej	–	84
Avstår	–	3

Punkterna C–E

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan till kl. 19.30.

Nr 78

Torsdagen den
6 maj 1971

---

§ 12 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsarbetet för deltagande i Europarådets rådgivande församlings session i Strasbourg för

<i>Namn</i>	<i>Tid</i>
Kaj Björk	10–14 maj 1971
Gunnar Hedlund	10–15 maj 1971
Bengt Sjönell	10–14 maj 1971
Astrid Bergegren	10–14 maj 1971
Daniel Wiklund	10–14 maj 1971
Per Ahlmark	10–12 maj 1971
Stig Alemyr	10–14 maj 1971
Nils Erik Wååg	10–14 maj 1971
Gösta Bohman	10–13 maj 1971
Bertil Lidgard	10–14 maj 1971

Stockholm den 5 maj 1971

Finn Bergstrand

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 13 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts proposition nr 115 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1971/72, m. m.

§ 14 Anmälades och bordlades motionen nr 1470 av herr *Möller* i Göteborg *m. fl.* i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 108 om fortsatt tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956:236).

§ 15 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställts, nämligen

den 5 maj av

Nr 220 Herr *Ångström* (fp) till herr utbildningsministern angående kraven för tillträde till grundläggande yrkesutbildning:

Avser Statsrådet vidtagna åtgärder för att åstadkomma lättnader i behörighetskraven till grundläggande yrkesutbildning (AFÖ 39, 1970/71, C1–C3, s. 16) för den äldre generation som ej haft förmånen att genomgå 9-årig grundskola?

den 6 maj av

Nr 221 Herr *Gustavsson* i Alvesta (c) till herr jordbruksministern angående utbetalningen av ersättning för skördeskada:

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att ersättning för skördeskada skall kunna utbetalas snabbare än som nu sker?

den 5 maj av

Nr 222 Herr *Brundin* (m) till herr industriministern angående etablerande av ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.:

Vill statsrådet upplysa om när det bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m., för vilket riksdagen anvisat medel, avses bli etablerat?

Nr 223 Herr *Enskog* (fp) till herr inrikesministern angående sysselsättningsfrämjande åtgärder inom Arbogaregionen:

Planerar statsrådet några speciella åtgärder för att bereda framför allt kvinnlig arbetskraft sysselsättning inom Arbogaregionen?

den 6 maj av

Nr 224 Herr *Rydén* (fp) till herr kommunikationsministern angående den planerade omorganisationen inom statens järnvägar:

Innebär senareläggandet av propositionen angående SJ:s omorganisation att kommunikationsministern avser att i höst lägga fram förslag enligt vilket personalen på berörda platser skulle åläggas att flytta till annan ort med bara några veckors varsel?

Nr 225 Herr *Eriksson* i Bäckmora (c) till herr industriministern angående höjning av eltaxorna:

Är statsrådet beredd medverka till att den av vattenfallsverket bebådade höjningen av eltaxorna på landsbygden får en sådan utformning att de minsta och i regel ekonomiskt svagaste abonnenterna inte får en procentuellt sett flerdubbelt större höjning av sina abonnemangsavgifter än de större?

Nr 226 Herr *Glimmér* (c) till herr kommunikationsministern angående samråd med kommun vid nedläggning av busslinje:

Vill statsrådet medverka till att innan SJ fattar beslut om nedläggning av busslinje samråd sker med kommun som beröres av nedläggningen?

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 17.00.

In fidem
LARS MÜNTZING

/Solveig Gemert